

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

BİR ÇEVRE SORUNU OLARAK MUNZUR VADİSİ EKOSİSTEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İbrahim SÖYLEMEZ

**SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

OCAK 2016

T.C
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BİR ÇEVRE SORUNU OLARAK MUNZUR VADİSİ EKOSİSTEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İbrahim SÖYLEMEZ

(Y1212-180028)

**SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

OCAK 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1212.180028 numaralı öğrencisi **İbrahim SÖYLEMEZ**'in "**BİR ÇEVRE SORUNU OLARAK MUNZUR VADİSİ EKOSİSTEMİ**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 08.12.2015 tarih ve 2015/23 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *Dr. Başarılı* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **KABUL** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :15/01/2016

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYUBOĞLU

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur TEKİN

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ateş USLU

[Handwritten signatures of Prof. Dr. Ercan EYUBOĞLU, Prof. Dr. Uğur TEKİN, and Yrd. Doç. Dr. Ateş USLU]

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

ÖNSÖZ

Munzur havzasında yer alan Ovacık ilçesinin Eğripınar köyünde doğdum çocukluğum ve gençliğimin yirmi yılını bölgede geçirdim. Orta- Lise öğrenimim döneminde her hafta sonu 17 kilometrelik Munzur suyu yatağına paralel topraklı yolu yayan olarak kullandım.

1980 yılından sonra ayrılmak zorunda kaldığım, doğduğum yerin doğasına ve sosyal olaylarına kayıtsız kalamadım. İl dışında kurulan Sosyal ve Çevre Dernekleri ile Eğitim vakfının kuruluşunda bulundum bu STK'larında halen Yöneticilik yapmaktayım. Faaliyetlerim mikro olarak bölge insanıyla dayanışma ve Munzur doğasının korunmasını amaçlamaktadır.

Yüksek Lisans Tez konusunun tespitindeki önemli faktör, ‘Munzur vadisi ekosisteminde’ Yaşanan/Yaşanacak Çevre tahribatını Bilimsel olarak araştırmak süreçte kitap olarak yayımlayarak, Kamuoyunu bilgilendirmek ve çevre mücadelesine katkı sunmaktır.

Burada belirtmem gerekir ki, tez konusu yöre ile olan bu kişisel yakın bağ, bana, konu hakkında hayli zengin, paha biçilmez bir birikim kazandırmıştır. Bu bağlamda, tezde kullandığım, yararlandığım pek çok bilgi, bendeki bu birikimden damıtılarak çalışmamda kullanılmıştır. Her hangi bir yazılı kaynağa başvurmaksızın kendi kişisel dağarcığımdan yola çıkılarak değerlendirilmiştir. Yazılı kaynaklara görelilik olarak az başvurulmuş olmasını, bu kişisel birikim ve deneyim zenginliğinin kullanılmasında aramak gerekir.

İlk olarak, Yüksek Lisans Eğitimim sürecinde bilgi birikimi ve deneyimleri ile yol gösteren, Tez çalışmalarımda katkılarını esirgemeyen Hocam Sayın Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU' na sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

İkinci olarak, Sosyal Bilimler Enstitüsü öğretim Üyelerine, idari görevlilerine, SBE Yüksek Lisans mezunu değerli arkadaşım Ömer Ersin Erdoğan'a ve onun şahsında bütün sınıf arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Ve nihayet, bilimsel araştırma ve proje yazımlarında katkılarını sunan, Hukuk Fakültesi öğrencisi sevgili oğlum Kahraman Can SÖYLEMEZ' e ayrıca teşekkür ediyorum.

Ocak 2016

İbrahim SÖYLEMEZ

İÇİNDEKİLER

sayfa

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	xi
1. GİRİŞ	1
2. TÜRKİYE’NİN BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ VE ÇEVRE	
2.1. Türkiye’nin Biyolojik Çeşitliliği	7
2.2. Çevre.....	8
2.3. Çevre Kirliliği.....	9
2.4. Çevre Mevzuatı.....	9
2.5. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)	10
3. ÇEVRE YÖNETİMİ	
3.1. Yerel Yönetimler ve Çevre	12
3.2. Çevre Sorununda Merkezi Yönetimin Rolü	13
3.3. Çevre Sorununda Yerel Yönetimlerin Rolü	14
3.4. Çevre Sorununda Yerinden Yönetim Birimlerinin Rolü.....	14
3.5. Çevre Sorununda Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü.....	14
4. MUNZUR HAVZASI	
4.1. Munzur Havzası.....	16
4.2. Munzur Dağları.....	16
4.3. Munzur Havzasında Deprem Riski, Ovacık Fay Hattı	17
4.4. Munzur Suyu	18
4.5. Munzur Gözeleri Doğal Sit Alanı.....	20
4.6. Munzur Havzasında Tescilli Sit Alanları	21
4.7. Munzur Efsanesi	21
4.8. Munzur Vadisi Milli Parkı.....	22
4.9. Munzur Vadisi Ekosistemi	22
4.10. Bitki Örtüsü (Flora)	22
4.11. Yaban Hayvanları (Fauna).....	24
5. MUNZUR HAVZASINDA ÇEVREYİ TEHDİT EDEN GELİŞMELER; BARAJLAR HİDROELEKTRİK SANTRALLERİ (HES) VE SİYANÜRLE ALTIN MADENİ ARAMA AYRIŞTIRMA/İŞLETMECİLİĞİ	
5.1. Munzur Havzasında Çevreyi Tehdit Eden Gelişmeler	25
5.2. Munzur Vadisinde Baraj Hidroelektrik Santraller (HES)	25
5.3. Munzur Havzasında Altın Madeni(Au) Rezervi.....	30
5.4. Munzur Havzasında Maden Arama ve İşletme Ruhsatları	31

5.5. Munzur Havzasında altın madeni (Au) ayrıştırma/işletmeciliğini yapan/yapacak Maden Şirketleri	32
5.6. RioTinto/AlacerGold/Çalık-LidyaMadencilik/Çalık Holding,alacergold)	33
5.7. Munzur Havzasında HES'ler ve siyanürle altın madeni arama ayrıştırma/işletmeciliğinin yarattığı/yaratacağı çevresel etkiler	34
5.8. Munzur Havzası Çevre Sorununda Hukuksal Durum	36
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	38
KAYNAKLAR	40
EKLER.....	42
ÖZGEÇMİŞ	71

KISALTMALAR

ÇED	: Çevresel etki değerlendirmesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
MTA	: Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Müdürlüğü.
MİGEM	: Maden İşleri Genel Müdürlüğü.
HES	: Hidroelektrik Santrali.
BM	: Birleşmiş Milletler.
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü.
Au	: Altın
BİMER	: Başbakanlık Bilgi Edinme Merkezi.
TTKD	: Tüm Tüketicileri Koruma Derneği.
TVKK	: Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu.
TÜ	: Tunceli Üniversitesi.
CEO	: İcra kurulu başkanı ya da genel müdür.
SOSES	: Sosyal Destek
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı.
DEDEF	: Dersim Dernekleri Federasyonu.
MÇD	: Munzur Çevre Derneği.
TBB	: Türkiye Barolar Birliği.
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği.
TTB	: Türk Tabipler Birliği.
KESK	: Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil.4.1: Erzincan Tunceli Yöresinde Aktif Faylar, Ovacık Fayı	18
Şekil.4.2: Munzur Suyu Kaynak Alanı Doğal Sit Alanı Planı.	20
Şekil 5.1: Munzur Vadisi Hidrojeolojisi.	27
Şekil 5.2: Munzur Vadisinde Yapılan/Yapılacak HES Projeleri.	28

BİR ÇEVRE SORUNU OLARAK, MUNZUR VADİSİ EKOSİSTEMİ

ÖZET

Bir çevre sorunu olarak ele aldığımız, Munzur vadisi ekosistemine yapılacak müdahalelerin hem hukuk bilimine, yasalara, mevzuata uygun olması, hem de ‘‘Kamu yararı’’, Kamu hizmeti dediğimiz daha öznel ölçütlerle bağdaşması gerekmektedir. Bu ekosistemdeki fauna ve flora’ya özen gösterilmesini gerekli görmek, bu iki değere yönelik Barajlar ve HES’le yapılacak ‘‘tecavüz’’ler gibi, siyanürle altın aranması ve işletilmesinin de doğaya, çevreye, insan sağlığına vereceği zararlar da sergilenmeli, meydana getireceği tahribatın boyutları hakkında merkezi ve yerel yönetimlerin alacağı Kararların ‘‘yerindeliği’’ konusunda gerekli eleştiri ve uyarılar yapılmalıdır. -fauna, flora- sağlık ve sürdürülebilir yaşam ve kalkınma alanında, atılacak adımlar dikkatle atılmalıdır. Böylece iş işten geçmeden atılacak adımlar gibi, atılmasından sakınılacak adımlar da merkezi ve yerel yönetimler tarafından sağlıklı bir çevre için göz önünde bulundurulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Çevre, Ekosistem, Munzur Milli Parkı, Yerel Yönetim, Altın, Siyanürle Altın Aranması, Hidroelektrik Santrali (HES), Çevresel Etki Değerlendirme Raporu*

MUNZUR VALLEY ECOSYSTEM AS AN ENVIRONMENTAL PROBLEM

ABSTRACT

The fact that acts on Munzur Valley Ecosystem, which is taken as an environmental issue. That plans made Munzur Valley physical geography changed.

These attempts on Munzur Valley must be settle on public interest –that is important, but at the same time, given priority to subjective criterion more than commonwealth – as well as laws, statute and regulation.

It is necessary be attentive to fauna and flora in this ecosystem. The effect of building Dams and Hydraulic Power Plans (HES); Searching for gold by cyanide and placer mining effects on Munzur Valley must be shown and reported.

It should be thought possible destructions of all these acts on human healthy and environment. Decisions about reconstruction and sustainable environment are reviewed and judgements taken by central administration and local administration units have to be critique and these critiques and advices are not be ignored.

All attempts are try to save Munzur's future. If acts checked by local and central administration and assessment are taken in consideration, unwanted consequence can be controled on Munzur Valley Ecosystem

Keywords: *Environment, Ecosystem, Ecological System, Munzur Valley National Park, Local Administration, Gold, Searching for gold by cyanide, Hydroelectric power plant (HES), Environmental Impact Assessment Report*

1.GİRİŞ

Afrika atasözü olduğu söylenen ‘‘Biz doğayı Atalarımızdan miras değil, çocuklarımızdan ödünç aldık’’ sözünden hareketle, gelecek kuşaklara bırakacağımız en güzel miras, yaşanabilir bir dünyadır, diyebiliriz.

Bir bölgede yaşayan insanların, bölgenin tabiat varlıklarının ve kültürel dokusunun farkında olması, bu değerlere saygılı olarak yaşaması ve bu değerleri koruyarak gelecek kuşaklara aktarması günümüzde bu bölge insanların bir sorumluluğu olarak tanımlanmaktadır. İlhan Tekeli bu sorumluluğu bir vatandaşlık sorumluluğu olarak ele almaktadır. ‘‘Eğer demokratik rejim içinde onurlu bir yaşam sürebilmek istiyorsa bu vatandaşlık sorumluluğunu yerine getirmiş olmalıdır.’’ (Tekeli 2011: 1)

Biyolojik çeşitliliğin dünyada tartışılıyor olması ‘‘Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’’ ile gerçekleşmiştir. 1992’de yapılan Rio Zirvesi’nde dünyanın biyolojik yapısının tahribatına karşı bir önlem olarak kaleme alınan bu sözleşmeyi bir dizi ülke yanı sıra Türkiye de 1996 yılında 4177 Sayılı Yasayla onaylamıştır. (Tekeli 2011: 220) Her konuda olduğu gibi biyolojik çeşitliliği koruma konusunda da, Türkiye uluslararası sözleşmelerle üstlendiği taahhütlerini yerine getirmemektedir. Dünyanın önemli biyolojik çeşitlilik kaynaklarının bulunduğu bölgede kurulmuş olan Türkiye’de bu alanda önemli bir bilgi eksikliği vardır. Biyolojik çeşitlilik alanında bir envanter hazırlanmamıştır. Doğanın korunmasına yönelik faaliyetleri koordine edecek kurumsallaşma ve bir izleme sistemi yeterli düzeyde değildir. (Tekeli 2011: 237) Bunun sonucu olarak Türkiye’de biyolojik çeşitliliğin önemli oranda tehdit altında olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkiye’de biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik yapılan önemli yanlış uygulamalardan biri olan Munzur bölgesine yapılan müdahale bu çalışmada ele alınmaktadır. Munzur suyu ve besleyen kolları üzerinde yapılan/yapılacak Barajlar, Hidroelektrik Santralleri (HES), yer altı kaynaklarının arama-işletme süreçleri (Siyanürle altın işletmeciliği) Munzur Vadisi Milli parkı başta olmak üzere, bütün

Munzur havzasının ekosistemini oluşturan (flora, fauna ve su, hava, toprak) organizmaların varlığını tehdit eden bir çevre sorunudur, ve yukarıdaki Afrika atasözünü yerindeliğini, isabetini doğrulayıcı bir nitelik taşımaktadır.

Bu bilinçlenme çabası çerçevesinde, Anayasamızdan başlayan ulusal çevre mevzuatımızın ve uluslararası çevre sözleşmelerinin esas amacı, çevre ve ekolojik yapıyı korumak olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerçekten de, herkesin insan haysiyetine uygun bir çevrede yaşama hakkından bahseden Anayasa'nın 56. Maddesi de aynı amacı gerçekleştirmeye yöneliktir. Ne var ki, uluslar arası gelişmeleri göz önünde bulunduran Anayasanın 56.maddesindeki bu açık hükmüne rağmen, Merkezi yönetim, İdare mahkemeleri ve Danıştay tarafından verilen kararları uygulamamakta, Anayasaya ve uluslararası sözleşmelere aykırı kanunlar çıkarmakta, mevcut çevre yönetmelikleri, Anayasaya ve uluslararası mevzuata ters doğrultuda değiştirmektedir.

Özetlenecek olursa, Munzur Havzası ekosistemini yok edecek çevre sorunlarına neden olacak ve geri dönüşü olmayan merkezî kararlar alınmaktadır. Bu kararların alınma sürecinde yerel yönetimlerin, (İl Özel İdaresi, Belediyeler, Köy ve Mahalle Muhtarlıkları), üniversitelerin, Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kurumlarının, hizmet Yerinden Yönetim kuruluşları ve çevre ile ilgili sivil toplum örgütlerinin (STÖ) görüşleri değerlendirilmediği gibi muhalefetleri de göz ardı edilmektedir. Bu çerçevede, çalışma konumuzu oluşturan Munzur Vadisi Ekosisteminin bileşenlerine bir göz atmakta yarar vardır.

Munzur suyu kaynağını, Munzur Dağlarının Kemah gediğinin Ovacık Ziyaret Köyüne açılan kanyonundaki gözelerden alır. Doğal SİT alanı olan kaynağı, bir kilometrekarelik geniş bir alana yayılmış sarp ve çıplak kayalıklarla kaplı onlarca gözeden oluşmaktadır. Munzur Suyu, kaynağından başlamak üzere, yabani hayvanların yaşam alanı olan ve yüzlerce çeşit bitki örtüsüyle kaplı Munzur Vadisinde bütün heybetiyle akarak doğayla bütünleşip çevresine can katmaktadır.

Gıda Güvenliği Hareketi Derneği'nin kaynak sularında insan sağlığı kriterleri çerçevesinde yaptığı rutin araştırma sonucunda yayınlanan 01.05.2014 tarihli raporunda 'Munzur Suyu Türkiye'de mevcut 294 kaynak suyu arasında suyun Ph değeri 8.45'lik oranla Türkiye'nin en iyisi olarak değerlendirildi' (gidahareketi.org).

Türk Standartları Enstitüsü içme sularındaki Ph değerinin 6,5 ile 8,5 arasında olmasını öngörmektedir (Sarı 2004: 11).

Munzur Vadisinde ‘‘Flora’sı’’, 43’ü yöreye özgü endemik türler olmak üzere, 1518 bitki türü yetişmektedir. Huş, meşe, karaardıç, kadran ardıcı, ceviz ağacı, söğüt, kavak çınar, sakızlık, dış budak, barut ağacı, sumak, peruk ağacı, asma, kartopu, Gilaburu ve titrek kavak gibi ağaç türleri bulunmaktadır (Tunçer 2010: 3).

‘‘Fauna’sı’’da, Ayı, kurt, vaşak, porsuk, tilki, su samuru, tavşan, sincap, çengel boynuzlu dağ keçisi, keklik, ur keklik, alabalık Anadolul Parsı ile İran Parsı’ı gibi canlılar bulunmaktadır (Tunçer 2010: 3). Munzur Suyu başta ‘‘kırmızı benekli alabalık’’ olmak üzere su ürünleri varlığı açısından oldukça zengindir.

Munzur gözelerinin 1,5 km aşağısındaki su yatağının her iki tarafında bulunan, yörede ‘‘tuzik’’ olarak adlandırılan Huş ağacı ‘‘bir hektar büyüklüğündeki bir alanı ile (saf meşceresi)’ doğayı muhteşem bir şekilde süslemektedir. Canlı manzarası, usta bir ressamın fırçasından çıkan ve baktıkça insana huzur veren bir tablo gibidir (Saatçioğlu 1976: 222).

Türkiye’de yeterince yetişmeyen ve ender bulunan bir ağaç türü olan huş ağacı, Munzur havzasında, Munzur dağlarının batı sınırında, 1500 metre rakımlı Yenikonak (Havaçor) Köyünün bulunduğu Havaçor vadisinde, Havaçor suyu kenarlarının farklı yerlerinde saf ‘‘huş’’ meşceresi mevcuttur. Beyaz gövdeli bu ağaç topluluğu bölge florası’nın (bitki örtüsü) önemli bir parçasını oluştururken, bu güne kadar envanterinin çıkartılarak korunup geliştirilmesi yönünde bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Havaçor Vadisi’nin Çeşmeler Yaylasında, doğal bitki örtüsünün adıyla anılan, Gilaburu çukuru, meyvesi yenilir Gilaburu bitkisi kaplamaktadır.

Zengin su kaynaklarına sahip Havaçor Vadisine taşkın koruma ve sulama göleti (baraj) projelendirilerek 29.01.2015 tarihinde ihalesi yapılmıştır. 400 hektarlık bir alanı kaplayacak Gölet hakkında ‘‘projenin sulama amaçlı olmadığı, esas amacın Çevizlidere Köyü Biçin Mezrasındaki işletme ruhsatı alınmış siyanürle altın madeni işletmeciliğinin su ihtiyacını karşılamaya yönelik olduğu’’, yöre ve çevre derneklerinde yaygın görüştür (Tunceli Emek 30 Haziran 2015).

Munzur suyu ve dağına ismini veren Munzur Baba ve meşhur efsanesi, kuşaktan kuşağa sözlü olarak anlatılarak günümüze ulaşmıştır. Munzur gözeleri başta olmak üzere su gözeleri halkın inanç ve kültüründe önemli yer alır. Munzur’a ağıtlar yakılmış; şiirler, türküler, hikayeler, efsaneler, aşklar yazılmış; sevda türküleri

söylenmiş; adaklar adanmıştır. Munzur vadisi, günümüzde de, yılın her mevsiminde kendisine özgü güzelliği ve görselliği ile hâlâ bakir ve görkemli bir doğa parçasıdır.

Ne var ki, bu doğa harikası bölge, çeşitli yasal ve yönetsel düzenleme ve kararlarla tahrip edilmek istenmektedir. O kadar ki, Munzur havzasında yapılacak Baraj ve Hidroelektrik Santralleri ile Siyanürle Altın Madeni arama-ayırıştırma projelerine işletme ruhsatları verilirken, makro değil mikro olarak değerlendirilerek bu projelere “ÇED gerekli değildir” raporları düzenlenmektedir (Evrensel 25 Mart 2015).

Örneğin, TMMOB Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi'nin (5-8 Ekim 2011)"Çevre Yönetimi" kararlarındaki ilkelerin göz önünde bulundurulması halinde, Munzur'da yapılacak Baraj ve Hidroelektrik Santrali Projeleri ile Siyanürle Altın madeni arama-ayırıştırma-işletme ruhsatların geçerliliği tartışılır olacaktır.

Merkezi yönetim ”Munzur vadisi Milli Parkı” koruma alanı başta olmak üzere bütün Munzur havzasında “yapılan/yapılacak Baraj ve Hidroelektrik Santral Projeleriyle Munzur Çayı mahvedilmek istenmektedir.” (Sendika org. 22 Mart 2010).

Enerji Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü(MİGEM) bilgi edinme amaçlı yazımıza 25 Mart 2014 tarih ve 53648649-101-16 sayılı cevap yazısında “Tunceli ili hudutları dâhilinde, maden arama çalışmalarında siyanür (sodyum siyanür; NaCN) kullanılmaktadır. Siyanür, işletme aşamasına geçildikten sonra metalik altını çözerek sıvı faza almak için kullanılmaktadır” denilmektedir. Siyanürle altın işletme ruhsatı verilen Kara Yonca Köyü ve Cevzlidere Köyü Biçin Mezrasındaki Maden alanları ile Munzur Suyu kaynağı, Munzur Su dolum tesisleri ve Havaçor Suyu arasındaki azami uzaklık üç kilometredir.

Tunceli valiliği (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) (BİMER) Bilgi edinme amaçlı yazımıza 10 Mart 2014 Tarihinde verdiği cevap yazısında “Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Gerekli Değildir” kararı verilerek;

“1-Tunceli İli, Ovacık İlçesi Cevzlidere Köyü Biçin Mezrası,

2- Ovacık İlçesi Kara Yonca Köyü,

3-Merkez Geyik Suyu Bucağı Sin Mahallesi,

4-Hozat İlçesi Kozluca Köyü mevki adreslerinde bakır, altın ve molibden(Kompleks Cevher) işletme ruhsatı verilmiştir.” bilgisi verilmiştir.

“Maden İşleri Genel Müdürlüğü, Munzur Havzasında maden şirketlerince altın madeni arama sürecinde siyanür kullanıldığını, işletme aşamasında da kullanılacağını açıkça beyan etmektedir. Bu durum Munzur Suyu ve Coğrafyasının yok edilme fermanıdır.” (Sendika org.22 Mart 2010)

Munzur havzasında işletilecek altın madeni yataklarının bulunduğu alanın tamamı endemik bitkilerle kaplıdır. Daha da önemlisi Munzur suyunun doğduğu yer ve beslendiği dereler (Havaçur Suyu, Kızılveren Deresi, Kale Deresi) maden sahaları ile iç içedir. Biyolojik çeşitliliğin korunması, kültürel çeşitliliğin korunmasıyla at başı gitmek zorundadır. Bölgenin kültürel yapısı ve bölge halkının doğal çevre içinde yaşama şartları bir kenara itilerek yapılacak düzenlemeler bölgenin tahrip olmasında önemli etkenlerden biri olmaktadır. Çemişgezek ve Pertek köylülerinin (Şavaklar) geçim kaynakları hayvancılıktır. Yaz aylarında Munzur/Mercan Dağlarındaki platolarda koyun sürülerini otlatırlar. Yaylacılık yörede asırlardır devam etmektedir.

Şavakların (göçerler) yayla alanlarına gidiş ve dönüş yolculukları günlerce sürer. Pertek ve Çemişgezek köylülerinin Yayla yolculuğu, Haydar Baba Dağı yolu ile Yeni Konak (Havaçor) vadisi ve Munzur/Mercan yaylalarına kadar devam eder.

Göçerlerin Ovacık İlçesi bölümünde hayvan sürülerini konakladıkları önemli otlak alanlarından, Haydar Baba Yaylası ve Cevizlidere köyü merasıdır. Bu mera maden sahasıdır ve hayvan sürüleri günlerce bu alanda otlatılmaktadır. Yani, hayvan sürülerinin günlerce otlatıldığı bu alan, maden sahası olarak gösterilmektedir.

Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) 2001 yılında hazırladığı “Bergama Ovacık Altın Madeni” raporunda “Siyanür zehirleyici özelliği nedeniyle yeraltı ve yer üstü sularının zehirlenmesine neden olacaktır” tespiti yapılmıştır (Isık 2013).

Altın madenin bölgeye vereceği zararlar ortadayken, 3213 Sayılı Maden yasasına göre, “Maden şirketleri karlarının %2 sinden (giderler düşüldükten sonra) ülke bütçesine katkı sağlamaktadır. Ekoloji biliminin yol göstericiliğinde, florası, faunası, peyzajı, topografyası, (su, hava, toprak) doğal kaynaklarıyla çevre unsurlarını içinde barındıran Munzur Vadisi Milli Parkı korunup, dünya kültürel miras listesine alınmalıdır. Aksi takdirde, barajlar, hidroelektrik santraller (HES), ile yeraltı kaynaklarının, arama işletme süreçlerinde, (siyanürle altın işletmeciliği) bu doğal yapı yok olacaktır.

Ayrıca, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Müdürlüğü (MTA) ‘‘Munzur Havzası aktif deprem faylarının yoğun olarak bulunduğu Erzincan-Karlıova-Elazığ üçgeni olarak adlandırılan bir alanda yer almaktadır’’ tespitinde bulunmaktadır. Depremin beklenildiğini önlemlerin tartışıldığı süreçte, bölgede siyanürle altın işletmeciliği havzanın ölüm fermanı olacaktır. ‘‘Onun bu ihtirasıdır ki, toprakları çölleştirecek ve her şeyi yiyip bitirecektir!’’ Kızılderili Şef Seattle'ın mektubundaki ‘‘Beyaz Adam’’ günümüzde Yerel yönetimleri devre dışı bırakıp, Merkezi kararları alan yönetimdir (bilgelikyolu 2008). (Bkz Ek.1)

Barajlar- Hidroelektrik Santralleri(HES) ile Siyanürle Altın madeni arama ve ayrıştırma-işletmeleri, Munzur suyunu kurutacak, bölge insanına, miras olarak, çölleşmiş zehirli toprakları bırakacaklardır

Munzur'da yapılacak Barajlar ve Hidroelektrik Santralleri(HES) ile Siyanürle altın madeni arama ve işletme faaliyetlerine Yerel kurumlar başta olmak üzere il dışında kurulu Yöre Dernekleri (DEDEF), Çevre Dernekleri (MÇD), Tunceli Vakıfları, TTB, TMMOB, sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve çevre örgütlerinin dayanışma mücadelesiyle engellenebilecektir. Doğaldır ki, asıl etken, Munzur Vadisi'nde yaşayan, geçimini buradan sağlayan yöre halkının kararlı direnişi ile olacaktır.

2.TÜRKİYE’NİN BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ VE ÇEVRE

2.1.Türkiye’nin Biyolojik Çeşitliliği

Türkiye’nin bulunduğu bölgenin jeopolitik gelişimi, Anadolu’nun kıtalar arası köprü konumu nedeniyle birçok farklı flora ve fauna bölgesiyle ilişki içinde olmasını ve farklı biyocoğrafi ve ekocoğrafi bölgelerinden tür hareketleriyle beslenmesini beraberinde getirmiştir (Brinkmann 1976). Türkiye, bitki örtüsü açısından ve buna bağlı olarak da floristik yapısı bakımından üç farklı bitki coğrafyasının kesiştiği bir noktada bulunmaktadır. Bu bölgeler Avrupa-Sibirya, İran-Turan ve Akdeniz bölgeleridir. Böyle bir kesişme noktasında olan Türkiye’nin flora çeşitliliğinin, bütün Avrupa kıtasındaki çeşitliliğe eşit olduğu saptanmıştır (Erik; Tarıkahya 2004). Türkiye’nin coğrafi yapısının farklılığı genetik çeşitliliğe neden olmaktadır. Türkiye, Avrupa kıtasında görülen bitki türlerinin yaklaşık $\frac{3}{4}$ ’üne ev sahipliği yapmaktadır. Dünyanın büyük bölümünün bağımlı olduğu tahılların yabani türleri Anadolu topraklarında bulunmaktadır. Bu türlerin zaman içinde yok olmaması ve yeterince korunması konusunda Türkiye önemli bir sorumluluk taşımaktadır.

Türkiye’nin ekosistem çeşitliliği gen ve tür çeşitliliğinin temel nedeni olmaktadır. Orman, step, sulak alan, deniz ve kıyı, dağ ekosistemleri olarak beş grup altında bu ekosistemleri toplayabiliriz.

DPT’nin 1998 yılında hazırladığı Orman Ekosistemlerinin Sorunları başlıklı raporda, orman ekosisteminin önemli oranda tehlike altında olduğu saptanmakta ve bunun nedenleri olarak da orman köylülerinin bilinçsizce ormana müdahale etmeleri ve insan kaynaklı çıkan orman yangınları olduğu söylenmektedir. Anadolu’nun 12.000 yıl önce yaklaşık %70’inin ormanlık olduğu bilinmektedir. Günümüzde ise tarım alanları açma, sulama yöntemlerinde ve arazi kullanımında hatalar sonucu önemli oranda orman tahribatları oluşmuş ve bunun sonucu olarak da step florası hâkim duruma gelmiştir. Bu bölge oldukça geniş ve zengin biyolojik çeşitliliği olan sulak alan ekosistemine sahiptir. Ayrıca Türkiye Karadeniz, Akdeniz, Marmara ve Ege

Denizleriyle çevrilidir ve kıyı uzunluğu 8.333 km'dir. Bu denizler farklı iklim kuşaklarında olup çok farklı yapısal ve ekolojik özelliklere sahiptirler. Deniz ve kıyı ekosistemi olarak Türkiye denizlerinde 3.000 farklı bitki ve hayvan türü tanımlanmıştır. Türkiye dağları, Alp-Himalaya dağ silsilesinin bir parçası olması nedeniyle topraklarının yarısı dağ ekosistemi içerisinde yer almaktadır (Çevre bakanlığı 2001).

Bu kadar çeşitli bir ekosisteme sahip olan Anadolu, günümüzde bu çeşitliliği kaybetmeye yönelik ciddi bir tehdit altındadır. Türkiye'nin ekonomik gelişimini sağlamaya yönelik geliştirilen politikalar ve teknolojik tercihler bu tehditlerin temelini oluşturmaktadır. Kısa sürede sonuç almaya yönelik olan ve ekonomik rasyonellik ön planda tutularak yapılan tercihler, çevresel etkileri göz önünde bulundurmamakta ve geri dönüşü olmayan önemli oranda tahribatlara neden olmaktadır (Tekeli 2011: 235).

2.2.Çevre

“Dünyayı esirgemek için aramızdaki barışa ve kendimizi esirgemek için dünya ile barışa karar vermek zorundayız”. (Serres 1994: 7) Birleşmiş Milletlerin 1972 yılında Stockholm da yapılan İnsan ve Çevre Konferansında, Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü (UNEP) kurulmuştur. Bu konferansın temel amaç ve önceliği, M.Serres'in dediği gibi, kalkınma ve gelişme ile çevre koruma kavramlarının birlikte ele alınması ve yerkürenin geleceğinin bu açıdan tartışılıp önlem alınmasına başlanmasıdır. (Bkz. Ek.2) Kalkınma ve gelişmenin çevre koruma ile birlikte ele alınması ve Yerkürenin geleceğini tehdit eden küresel bir sorun olduğunu kararı alınmıştır. İnsanın dünya üzerindeki varlığını devam ettirebilmesinin temel şartı, bütün ülkelerin çevreye karşı sorumluluğunu kabul etmesidir.

2.3. Çevre Kirliliği

“Kirli çevre insanın ruhunu kirletir, kirli ruhlar çevreyi kirletir.” (Kışlalıoğlu, Berkes: Sunum). Aziz Nesin'in bu özlü sözü, insan gerçeğini bire bir yansıtıyor. Peki, nedir çevre kirliliği? Çevre kirliliği, çevrenin doğal olmayan bir şekilde insan eliyle bozulmasıdır. Bu ekosistemi bozma eylemleri; kirlenme şeklinde tabir edilir.

Çevre; dünya üzerinde yaşamını sürdüren canlılarının hayatları boyunca ilişkilerini sürdürdüğü dış ortamdır. Bütün boyutları ile insanın içinde yer aldığı bu maddi

ortam, "ekosistem" olarak tanımlanabilir. Taraf olunan çevreyi koruyucu uluslararası çevre sözleşmelerin hepsi, ortak temel amaç olarak çevre ve ekolojik yapıyı korumayı hedeflemektedir. Türkiye'nin bütünleşme sürecine girdiği "AB'nin çevre konusuna verdiği önem dünyanın çevre konusuna verdiği önemin paralelinde gelişmiştir. AB'nin temel yasalarına çevre konusunun doğrudan girişi 1987 tarihli tek Avrupa senedinde olmuştur". (Tekeli; İlkin 2005)

Dışişleri Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı kaynaklarında, Uluslararası çevre koruma sözleşmeleri iki başlık altında tanımlanmaktadır:

- 1-Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası çevre sözleşmeleri
- 2-Türkiyenin taraf olmadığı uluslararası çevre sözleşmeleri.

2.4. Çevre Mevzuatı

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Madde.17."Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir". Madde.56. "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir". İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliği Madde 123. "İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır" olarak düzenlenmiştir.

Çevre koruma ve kullanım esaslarını düzenleyen 2872 sayılı çevre kanunu, 5491 numaralı kanunla, yapılan değişiklikle yürürlüğe girmiştir. Ayrıca çevreyi korumayı amaçlayan çok sayıda kanun düzenlenmiş olup yürürlükte dir. (Bkz. Ek. 4)

2.5. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

Çevresel Etki Değerlendirmesiyle (ÇED) ilgili mevzuat çerçevesinde 2872 Sayılı Çevre Kanunu ve farklı tarihlerde düzenlenen ÇED Yönetmeliği uygulanmaktadır.

Sit alanlarının derecelendirilmesini düzenleyen; 03/07/2014 tarih ve 69 numaralı kararla Resmî Gazetenin12/08/2014 tarih ve 29086 sayısında yayımlanan, Bakanlığın İlke Kararına, ilişkin Tema Vakfı'nın görüşü "karar sit alanlarının derecelerinin yeniden belirlenmesini sağlıyor ve HES'lerin önünü açıyor, tespitinde bulunmaktadır: "İlke kararının ilk iki maddesine aykırı şekilde 3.maddesinde doğal sit alanlarının derecelerinin yeniden belirlendiği geçiş döneminde, HES yapımının önünün açıldığına İlke kararının 1.maddesinde, jeolojik ve jeomorfolojik açıdan istisnai özellikte olma kriterine yer verilirken aynı şekilde hidrojeolojik veya peyzaj

özellikleri ile ilgili kriterlere de yer verilmesi gerektiği vurgulandı. Havza bazında değerlendirme yok. Mevcut ve planlanan projelerin kümülatif etkilerinin değerlendirilmesine ve havza bazında değerlendirme yapılmasına yer verilmemesinin çok önemli bir eksiklik olduğunun altı çizilerek.”HES’lerin proje bazında değerlendirilmesi nedeniyle yaşanan çevresel tahribatlar, havza bazında planlama ve kümülatif etki değerlendirmenin önemini ortaya koymaktadır. İlke Kararı 1. derece sit alanlarını HES’lere açıyor .” (Cumhuriyet,12.08.2014)

(2872 Sayılı yasa ve çeşitli tarihlerde değiştirilen ÇED Yönetmeliği) HES’ler kapsamında yaşanan çevresel sorunlara kesin çözüm üretmekten ne yazık ki uzaktır. “Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu” her HES projesi için hazırlanmamaktadır. Bu raporlar doğal sit alanlarına dair karar süreci için hazırlanmaktadır. Hazırlanan raporlar da bölge koruma kurulları tarafından değerlendirilmekte ve nihai kararı Çevre ve Şehircilik Bakanı vermektedir. Doğal sit alanlarında üstün ekolojik özellikler aramak bilimsellikten uzaktır. O nedenle belirlenen ilkeler bu doğal sit alanlarının statülerinin değiştirilmeden HES projelerine açılmasına neden olabilecek niteliktedir. Ekolojik krizler ve kuraklıkla karşı karşıya olduğumuz bir dönemde, doğal SİT alanlarına zaten HES projesi yapılmamalıdır. Öte yandan, söz konusu ön hazırlık raporları ve ekolojik temelli bilimsel raporlar Bakanlıkça belirlenen kişiler tarafından hazırlanmaktadır. Dolayısıyla ne kadar bilimsel olduğu, ne kadar tarafsız ve bağımsız olduğu tartışma konusudur.

HES projelerinde en önemli sorunlardan birisi de bir dere üzerine birçok HES projesinin yapılabilmesi veya bir derenin kollarında birçok HES projesinin yapılabilmesidir. Bu süreçte ne yazık ki "kümülatif etki değerlendirme" süreci işletilmemektedir. Böyle bir kavram ÇED Yönetmeliği`nde tanımlar kısmında dahi yer almamaktadır.

İlke kararlarının 1. Maddesinde kümülatif çevresel etkiler de değerlendirilmemiştir. Ülkemizde yoğun bir kuraklık probleminin yaşandığı, içmesuyu kaynaklarının tükendiği, İstanbul gibi, Ankara gibi kentlerin başka havzalarda başka kentlerin derelerinden su getirmeye çalıştığı bir dönemde, "kuraklık" sorununun HES projelerinin de bir parçası olduğu göz ardı edilmektedir. İlke kararları kapsamında projenin yapılacağı havzadaki yer altı ve yerüstü su miktarı, kuraklık risk değerlendirmesi gibi biran önce hayata geçirilmesi gereken konular yer almamaktadır. Yani yapılacak HES projelerinde değerlendirme sürecinde "kuraklık"

etkeni göz ardı edilmiştir. Oysa 2-3 yılda bir yoğunlaşan meteorolojik kuraklık somut bir gerçeklikken, bu kuraklığa karşı önlem alınması gerekmektedir. İlke kararlarının yayımlanmış olması gerçi önemli bir adımdır, ancak bu saydamlık adımı, sorunun çözümünden uzak ve yetersizdir. Hazırlanan ilke kararlarında yine iki başlı çevre yönetimi, su yönetimi sorunu ortaya çıkmıştır. Orman ve Su İşleri Bakanlığının, bu ilke kararlarında yer almaması bunun göstergesidir.” (Cumhuriyet 12.08.2014)

3.ÇEVRE YÖNETİMİ

Buraya kadar, Çevreye ve çevre sorunlarına kavramsal ve kuramsal açılardan yaklaşmaya çalıştık. Kamu yönetiminin merkeziyetçi yaklaşımının çeşitli adımları ile Munzur Vadisi Ekosistemine sağlıksız yaklaştığını, çevrenin kirlenmesi kadar doğanın sağlıklı kullanılması karşısında da duyarsız kaldığını görmüş olduk. Öngörüsüzlüğün, plansızlığın, eşgüdümsüzlüğün en azından yetersiz kaldığına tanık olduk. Bu Bölüm 'de ise Çevre sorununu Yerel Yönetimler bağlamında ele almaya çalışacağız.

3.1.Yerel Yönetimler Ve Çevre

Türkiye'de yerel yönetimlere ilişkin mevzuat, bir yandan yerel yönetimlerle ilgili anayasal düzenlemelerle, diğer yandan doğrudan çevre konusundaki düzenlemelerle başlar. Anayasanın 127. Maddesine göre, 'Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.'

22 Şubat 2005 tarihinde kabul edilmiş. 5302 sayılı Yeni İl Özel İdaresi Kanunu'nun, 6. Maddesi ile İl Özel idarelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemiştir.

Çevre sorunları, insanın yaşamla ilgili etkinliklerinden kaynaklanmaktadır. Yerel yönetimler dışarıda bırakılarak çevrenin korunması ve geliştirilmesi olanaklı değildir. Çevre sorunlarının önlenmesi ve çevre kalitesinin iyileştirilmesi sorumluluğunu üstlenen yerel yönetimlerin de taşınması gereken kimi nitelikler vardır. Yerel yönetimler, öncelikle "demokratik", "özerk" ve "saydam" bir yapıya sahip olmalıdır. Yerel yönetimler, hizmet ettikleri yerin sosyal ve çevresel özelliklerine uygun bir çevre politikası geliştirmeli ve yaşama geçirmelidir. Çevre sorunlarının çözümünde yerel halkın, yönetimlere doğrudan katıldığı çevre koruma ve geliştirme süreçlerine elverişli bir yerel yönetim yapısı ve ortamı yaratılmalıdır.

3.2.Çevre Sorununda Merkezi Yönetimlerin Rolü

Anayasanın 123. Maddesi Türk Kamu Yönetiminin, ‘Merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre düzenlendiğini öngörür. Merkezi yönetimi, yerel yönetimler karşısında “idari vesayet” yetkisi ile donatan Anayasa, böylece çağdaş dünya normlarının öngördüğü özerk yerel yönetim ilkesini ikinci plana iten bir yaklaşımın benimsenmesini gündeme getirmektedir. Profesör Cevat Geray’ın da vurguladığı gibi, merkezi idare yetki ve sorumlulukları yerel yönetimlere devrinden kaçınmaktadır: ‘‘Çevre siyasetlerimiz ve yasalarımız, aşırı özeyselci (merkeziyetçi) olan yönetsel yapımızın bir yansıması olarak yerel yönetimlerimizi yeterli görev, yetki sorumluluklarla donatmamış’’tır. (Geray 1998: 57)

Merkezi yönetimin Çevre sorununda alacağı Kararların ‘‘yerindeliği’’ konusunda sürdürülebilir yaşam ve kalkınma alanında, Yerel yönetimlerin yetkilendirilmesi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın belirlediği ilkelerden biridir: ‘‘Bizim yerel yönetimlerimizin aldıkları kararların büyük bir çoğunluğu, alındığı yerden kesinlik kazanmıyor. Üzerlerinde bir vesayet, denetim, gözetim var’’ (Keleş 1999: 124)

Çevre sorununda alınan merkezi kararların bir yansıması olarak; Munzur Vadisi, idari olarak Tunceli ili ve Ovacık ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Havzada çevre sorunlarına neden olan/olacak olan Baraj, Hidroelektrik santralleri(HES) ve Altın madeni arama ayırıştırma işletmeciliği izin ve işletme ruhsatları, Enerji ve Tabii kaynakları bakanlığınca verilir.

3213 Sayılı Maden Kanununun 16ncı maddesinin yedinci fıkrasında ‘‘Müracaatlar, 1/125.000 ölçekli topoğrafik harita koordinatları esas alınarak tespit edilen noktalarla sınırlandırılmış alanlar için I. Grup (a) bendi madenler için il özel idarelerine, diğer grup madenler için Maden İşleri Genel Müdürlüğe doğrudan veya internet yolu ile yapılır.’’ şeklinde ifade edilmektedir. Görüldüğü gibi, esas kararlar merkezi yönetim tarafından alınmaktadır.

3.3. Çevre Sorununda Yerel Yönetimlerin Rolü

İl Özel İdaresinin yetki alanı ise, “(a) Grup madenler dışındaki diğer grup maden işletmelerine işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesi” ile sınırlı tutulmuştur:

“Maden İşleri Genel Müdürlüğünce verilen ruhsatların sahiplerinin, ruhsat alanlarında üretim yapabilmeleri için, 3213 sayılı Maden Kanununun 7.maddesi gereği, arazinin mülkiyet durumuna göre; orman ise Orman ve Su İşleri Bakanlığından, tapulu tarım arazisi ise tapu sahibinden, mera ise İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden izin alması zorunludur. Diğer yandan ruhsat alanlarında yapmayı planladıkları üretimin çevreye vereceği olası zararlar (patlatma, sarsıntı, toz, gürültü vs.) konusunda İl Valiliklerinden ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) izni ile İl Özel İdarelerinden GSM (Gayri Sıhhi Müessese) ruhsatı alması zorunludur. Aksi halde Genel Müdürlüğümüzce üretim/işletme izni ve sevk fişi verilmemektedir” şeklinde düzenlenmektedir.

3.4. Yerinden Yönetim Birimlerinin Rolü

Havzada çevre sorunlarına neden olan/olacak Baraj Hidroelektrik santralleri(HES) ve Altın madeni arama ayırıştırma işletmeciliği izin ve işletme ruhsatları Merkezi yönetimce verilmektedir. Yerinden yönetim birimleri (Belediyeler, Köy ve Mahalle Muhtarlıkları), üniversitelerin, görüşleri alınmamaktadır. Munzur Havzası ekosistemini yok edecek çevre sorunlarına neden olacak ve geri dönüşü olmayan vesayetçi kararlar merkezi yönetimce alınmaktadır.

3.5. Çevre Sorununda Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü

“Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi için belediyelerin saydam bir yönetim modeli uygulaması ve halk katılımına açık olması, dolayısıyla halkla iletişim ve işbirliği içinde hareket etmesi, belediye ile yerel halkın daha da bütünleşmesini sağlayacaktır” (Şengül 2002: 11)

Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kurumlarının, hizmet Yerinden Yönetim kuruluşları ve çevre ile ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınıp yerel kararlara katılımın sağlanması gerekirken, Munzur Havzasında alınan Yerel ve Çevre kararlarının alınma süreçlerinde kararlara katılım engellenmektedir. Görüşleri değerlendirilmediği gibi muhalefetleri de göz ardı edilmektedir.

Sivil Toplum Örgütlerinin çevre sorunuyla ilgili yapacaklar sadece demokratik baskı unsuru olmaktır. Bu kurumların başlıcaları ise şunlardır:

Türk Mühendis ve Mimar Odalar Birliği(TMMOB)

Türkiye Barolar Birliği (TBB)

Türk Tabipler Birliği (TTB)

Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK)

Dersim Dernekleri Federasyonu (DEDEF)

Munzur Çevre Koruma Dayanışma Derneği

Tunceli Eğitim ve Sağlık Vakfı

Dersim Doğa Koruma Gönüllüleri

4. MUNZUR HAVZASI

4.1. Munzur Havzası.

Uluslararası ve ulusal mevzuat ve kurumsal yapılardan sonra bu Bölüm ‘de doğrudan konumuzun içine girmek ve Munzur havzasını ele almak istiyoruz.

4.2. Munzur Dağları

Munzur Dağları; Doğu Toros Dağları’nın devamı, 130 km uzunluğun da doğu-batı yönünde uzanarak aşılması güç dik bir biçimde Ovacık çöküntü alanına inmektedir çok geniş tabanıyla yer yer 30 km’ye varmaktadır, ‘Munzur Vadisi Milli parkında’ sınırları içerisinde yer aldığı Ovacık ilçesinin kuzeyini kuzeybatısı ve batısını kaplamaktadır.

Tunceli ili Ovacık ilçesi ile Erzincan ili Kemah, İliç ve Kemaliye ilçelerinin sınırını Munzur Dağları oluşturmaktadır. 19 Aralık 1973 tarih ve 12877 sayılı kararname ile Erzincan ili Kemah ilçesi Tunceli ili Ovacık ilçesinin il sınırı düzenlenmiştir.

‘Munzur dağlarının zirvesini takip etmektedir. Doğudan başlamak üzere 3463 metre rakımlı Akbaba tepesi,3199 m. rakımlı Zeyni tepe,3044 m. rakımlı Sebilbaba tepe, 1996 m rakımlı Çakıl tepe,2980 m. rakımlı Katır tepe 3239.m rakımlı Haraminin başı tepe,2968 m. rakımlı Döldülbaşı tepe,3068 m. rakımlı Döldülayağı tepe,2961 m rakımlı Gedik burnu tepe, Keçi kayaları (Keçikyaylası) kulkul gediği 3172 m. rakımlı Vitgen gediği tepe, Karagöl gediği, Çatal tepe, Davar kıran ve 3066 rakımlı Sıç gediği tepe buradan börcü deliğinin dağı balalarının hattı takiben 3311 rakımlı tepeden güneye doğru beflük dağının 1 km doğusundaki 3222 rakımlı tepeye buradan kaşıkpınar mevkiindeki boyun noktasına buradan 3288 rakımlı Biçar- dolik mevkiindeki boyundan geçerek 3012 rakımlı kaşbaşı tepesine 3026 rakımlı ağsay tepesine 3184 rakımlı kervan gölü tepesine buradan da 3138 rakımlı keşiş tepesine çekilecek hat tespit edilmiştir.’

Platolar; Güney Doğu Torosların devamı olan Munzur Dağlarının doruklar bölgesinde, yüksek sırtlarla çevrilmiş düzlükler şeklindedir. Kışları yoğun kar yağışlarının olduğu platolarda yazları serin havası ve otlak alanların geniş yer alması yaylacılığın yapılmasına imkân tanımıştır.

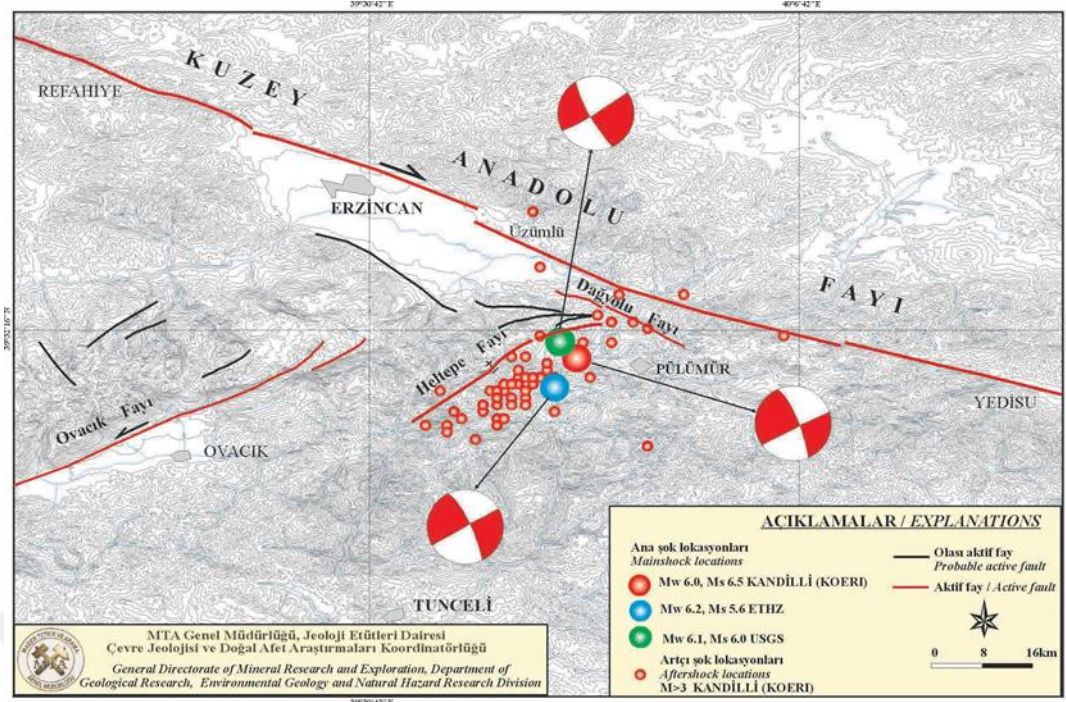
Başlıca platoları; Ovacık Işıkvuran köyü Orta dağ yaylası, Eskigedik köyü Eskigedik Yaylası, Gözeler köyü Kale, söğüt, Kırkmerdiven altı, Kırkmerdiven üstü, Teng, Orta yayla, Sor, Korterej, Türk, Kale burnu, Eşik meydanı, Hatun, Çarşurluk, Kepir,Koç gölü yaylası.

Mercan Dağlarındaki platolar Hur hurik, Orta yayla, Kırmızı Çeşme, Deve Çukuru, Afir, Zihni gediği, Kormiş kan, Ganimiran, Şeker yurdu ve Deme yaylası. Cevzlidere köyü Haydar baba yaylası, Yeni konak (Havaçur) köyü Saç ayağı, Sariçiçek ve Becere yaylaları. Eğripınar Ganigastik yaylası, Ziyaret köyü (Kemah gediği) Çarçur luk yaylası, Yeşil yazı(Zeranik) Fikirik, Dilav yaylaları, Koyun gölü köyü Karagöl yaylası, Paşa düzü köyü Rahan, Gaban, Satır ve Göle sürük yaylalarıdır. Munzur havzasının, coğrafi sınırları içerisinde yer alan Ovacık İlçesinin alanı 153.800 hektardır. 130.000 dekarı tarım arazisidir.

4.3. Munzur Havzasında Deprem Riski, Ovacık Fay Hattı

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Müdürlüğü (MTA) verilerine göre; Munzur havzasında Deprem riski şöyle tanımlanmaktadır: ‘‘Bu bölge Kuzey Anadolu Fayı (KAF) ile Doğu Anadolu Faylarının (DAF) Karlıova'daki birleşme noktası batısında, Erzincan-Karlıova-Elazığ üçgeni olarak adlandırılan, aktif fayların yoğun olarak bulunduğu, Ovacık fay hattının geçtiği bir alanda yer almaktadır.

905 yılında yaşanan 6.8 büyüklüğündeki Malatya depreminden bu yana, Elazığ ve Erzincan gibi çevre illerde yaşanan orta ve büyük ölçekli depremlerden de Tunceli İli ve İlçeleri önemli oranda etkilenmiş ağır ve orta dereceli hasarlar meydana gelmiştir. 1992 Pülümür ve 2010 Karakoçan depremlerinde ciddi boyutta can ve mal kaybının yaşanmasına neden olmuştur’’ (Bkz. Ek. 5).

Şekil 2. Erzincan-Tunceli yöresinin aktif fayları ve 27 Ocak 2003 Pülümür depreminin ana şok ve artçı şok (3 Şubat 2003) dağılımı.

Şekil.4.1: Erzincan Tunceli Yöresinde Aktif Faylar, Ovacık Fayı.

4.4. Munzur Suyu

Munzur Suyu ile ilgili bu bölüme, kişisel bir anekdotla başlamak istiyorum: 1972 yılı Ekim ayının son Pazar günü Ziyaret Köyünden yayan olarak başlayan 17 km Ovacık okul yolculuğumun (pazartesi sabahı okulda olabilmem için Pazar günü öğle saatlerinde çıkmam gerekmekteydi) Yeşilyazı (Zeramik) yol kavşağına vardığımda çayirlara iniş yapmış helikopterle karşılaştım. Yabancı dil konuşan askerlerin Munzur Suyu kıyısına kurulu masalarında Munzur Suyunda avlanmış kırmızı benekli alabalıklar vardı. Olayı ertesi gün öğretmenlerime anlattığımda Askerlerin İncirlik Askeri Hava Üssü'nde görevli Amerikan askerleri olduğunu ve Munzur Suyundan alabalık avlamak için geldiklerini söylediler.

Öğrencilik yıllarımda tanık olduğum bu olayı Munzur Suyunun ve kırmızı benekli alabalığın önemini vurgulamak için yazdım. Bu çocukluk anısının bende uyandırdığı bilinci bugün şöyle değerlendirebiliyorum: Çevre sorunlarının uluslararası boyutları, yalnızca uluslararası kurumlardan, Uluslararası Sözleşmelerden ibaret değildir.

Keban Baraj Gölünün önemli kaynaklarından olan, Munzur suyu kaynağını, Munzur Dağlarının Kemah gediginin Ovacık Ziyaret Köyüne açılan Kanyonundaki

gözelerden alır. Doğal SİT Alanı olan kaynağı, 1 kilometrekarelik geniş bir alana yayılmış sarp ve çıplak kayalıklarla kaplı onlarca gözeden oluşmaktadır.

Munzur Suyu kaynağından başlamak üzere, yabani hayvanların yaşam alanı olan ve yüzlerce çeşit bitki örtüsüyle kaplı Munzur Vadisinde bütün heybetiyle akarak doğayla bütünleşip çevresine can katmaktadır.

Sarp ve çıplak kayalıklarla kaplı bir kilometre alana yayılmış onlarca kaynaktan, fişkırان sular,başlangıç noktasından az aşağıdaki Ziyaret Köyünün ortasında kocaman bir nehir halini alır. Munzur suyu; üzerine ağıtlar, şiirler, türküler, hikâyeler, efsaneler, aşklar yazılmış, kaynağından doğarken süt beyazı, akarken masmavi bir deniz gibidir. Munzur suyu, Munzur vadisinin coğrafi yapısına uygun olarak doğu istikametinde akarken Halvori, Laç deresi mıntıkasında, yönünü güneydoğuya çevirerek akmaya devam eder.Tunceli şehir merkezinde Kutu deresi vadisinden gelen Pülümür (Harçık) Irmağı'yla birleşerek önce Uzun çayır barajına sonra da Keban Baraj gölüne dökülür.

Munzur suyunu besleyen kollar; Munzur Dağlarının batı noktası olan Iliç, Kemaliye sınırındaki zirvelerde doğan Kızılca "Havaçor" suyu kuzeyinde Munzur dağları güneyinde Haydarbaba dağımın yamaçlarında akan derelerden beslenip, dar ve derin Havaçur vadisinden akar yaklaşık 25 km mesafeden sonra Yeşilyazı "Zeranik" ovasına ulaşır. Eğripınar, Topuzlu, Ziyaret, Burnak, Kızık, Yeşil yazı "Zeranik",Karayonca "Pardi", Ada ve Koyun gölü"Kedek" köylerine ait tarım arazisinde geçerek Ovacık yakınlarında Munzur suyuyla birleşir. Kuru Dere, Bogaz Deresi, Arel Deresi (Şamuşağı), Pasadüzü (Kodi) Deresi, Aksu Deresi, Mercan Suyu; büyük bölümü "Munzur Vadisi Milli Park" sınırları içerisinde akarak Munzur suyuna dökülür. Mercan suyu üzerinde yapılan Hidroelektrik santrali(HES) işletmededir.

Munzur vadisinde; Mamuşağı, Kabuşağı, Hürmek, Merho, Nanikuşağı, Haçılı, Torunoba, Laç ve Kalan dereleriyle beslenir. Tunceli il merkezinde Aşhirik, Dereova, Yastık, Kutu ve Çukur derelerinden beslenen Pülümür Çayı ile birleşir. Munzur suyu kaynak alanından Keban baraj gölüne ulaşmak için 144 kilometrelik yol kateder.

Munzur Suyu, saniyede ortalama 87 metreküp su akıtmaktadır. Nisan ayında 398 m³/sn' ile en yüksek akıma ulaşmaktadır, Ekim ayında: 44 m³/sn' ile en düşük akıma

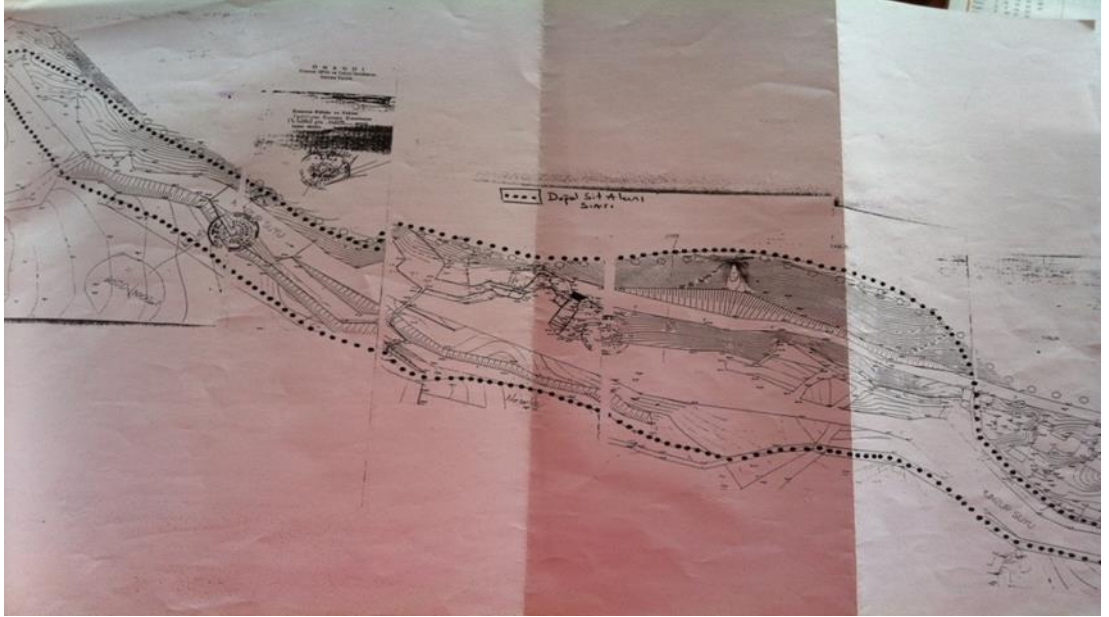
düşmektedir. Ovacık ilçe merkezi, Yeşilyazı "Zeranik" Nahiye köyleri içme suyu ve kullanma suyunu Munzur suyundan karşılarlar. Ovacık ve Yeşilyazı (Zeranik) Ovasının tarım arazilerinin büyük bölümü Munzur suyuyla sulanır.

Kaynak alanından 80 km mesafedeki Tunceli il merkezi, 2009 yılında yapılan uzun çayır barajına rağmen içme ve kullanma suyunu Munzur suyundan karşılar.

Gıda Güvenliği Hareketi Derneği'nin Kaynak sularında insan sağlığı kriterleri çerçevesinde yaptığı rutin araştırma sonucunda yayınlanan 01.05.2014 tarihli raporunda "Munzur Suyu Türkiye'de mevcut 294 kaynak suyu arasında Suyun Ph değeri 8.45'lik oranla Türkiye'nin en iyisi olarak değerlendirildi". Türk Standartları içme sularındaki Ph değerinin 4,5 ile 9,5 arasında olmasını öngörmektedir.

4.5. Munzur Gözeleri Doğal Sit Alanı

Erzurum TVKK. 17.Mart.2003 tarih ve 1409 nolu kararla Tunceli İli, Ovacık İlçesi, Ziyaret Köyü, Gözeler Mevkiini 1. Derece Doğal Sit alanı ilan edilmiştir.

Şekil 4.2: Munzur Suyu Kaynak Alanı Doğal Sit Alanı Planı.

4.6. Munzur Havzasında Tescil Edilmiş Sit Alanları

Ovacık (Pulur) ilçe merkezinin güneyinde ve Munzur suyuna yaklaşık 1 km mesafede köy önü mevkiinde bulunan EfkarTepesi Ören Yeri 1994 yılında Erzurum Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak ilan edilmiştir.

Adı geçen kurul 2002 yılında “Munzur Vadisi Milli Parkı” sınırları içerisinde yer alan Şahverdi köy yerleşim yeri “Birinci Derece Arkeolojik Sit Alanı” olarak tescil edilmiştir.

4.7. Munzur Efsanesi

Munzur suyu ve dağına ismini veren Munzur Baba ve meşhur efsanesi, kuşaktan kuşağa sözlü olarak anlatılarak günümüze ulaşmıştır. Bölgede Munzur gözeleri başta olmak üzere su gözeleri halkın inanç ve kültüründe önemli yer tutar.

Munzur havzası Alevi nüfusun yoğun olarak yaşadığı bir bölgedir. Alevilikte ağaçların, dağların, suların kutsallığı eski bir gelenektir. Bu kutsallık yaşam kaynağı olan doğanın korunmasından kaynaklanıyor. Doğanın tahrip edilmesine, insanların insanca yaşayacağı ortamın yok edilerek çevrenin kirletilmesine karşı dururlar. Munzur vadisinde yer alan “Ana Fatma gözeleri” tüm yöre halkı tarafından günümüzde de yoğun olarak ziyaret edilip kutsal mekân olarak kabul edilmektedir. Munzur Vadisi içinde bulunan “Halvori” gözeleri de inanç merkezleri arasındadır. Munzur havzası ve çevresinde yer alan, Düzgün baba, Haydar”Heyder” baba, “Tuzik” baba, Yeşil Evliya ve diğer türbeler yöre halkının önem verdiği ve kutsal saydığı önemli mekânlardandır.

Kutsallığın bir sonucu olarak bölgede yaşayan halk doğan çocuklarına Munzur ismini verirler. Munzur ismi yörede çok yaygındır.

Munzur Baba, dağlarına, suyuna isim olmuş, son 15 yıldır yörede her yıl düzenlenen “Munzur Kültür ve Doğa festivaline” ismini vermiştir, yerelde, il dışı ve ülke dışında faaliyet yürüten demokratik kitle örgütlerine, eğitim kurumlarına ve ticari işletmelere, Munzur ismi verilmektedir.

Munzur’a ağıtlar yakılmış; şiirler, türküler, hikâyeler, efsaneler, aşklar yazılmış; sevda türküleri söylenmiş; adaklar adanmıştır. (Bkz.Ek.6)

4.8. Munzur Vadisi Milli Parkı.

Munzur Vadisi Milli Parkı; 21 /12/1971 tarihinde 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 25. Maddesi kapsamında “Munzur Vadisi Milli Parkı” adıyla Milli Park haline getirilmiştir. 42.000 hektarlık alanı içine alan “milli park” Merkezi “Tunceli-Ovacık karayolunun 6.5. km'sinde başlayıp Munzur vadisinden yukarıya doğru yayılarak kuzeyinde Erzincan ili Çağlayan beldesi sınırında Munzur Dağlarını içine

alacak bir şekilde ve tabii hudutlara dayandırılarak belirlenmişti.” (Tuncel 2011)
(Bkz. Ek.7)

4.9. Munzur Vadisi Ekosistemi.

Munzur vadisi sahip olduğu irili ufaklı dağlar ve tepelikler, buzul gölleri, yaz kış berrak akan akarsuları ve bu akarsu ve derelerin binlerce yılda oluşturdukları oyuntular, dik bir duvar gibi ortalama 1000 m. yüksekliğe varan uçurumlar, vadiyi ilginç görünüme sokmaktadır. Bu ilginç jeomorfolojik yapı dünyada benzeri az bulunan bir doğa peyzajı sunmaktadır. Bu yapı içerisinde oluşmuş çeşitli mağara ve diğer oluşumlar bölgede yaşayan birçok yaban hayvanlarının korunmasına ve üremesine uygun ortamlar olarak dikkati çekmektedir.

4.10. Bitki Örtüsü (Flora)

Munzur vadisi Doğal bitki zenginliğine 'Flora'sı', sahip olup '43'ü yöreye özgü endemik türler olmak üzere, 1518 bitki türü yetişmektedir. Munzur gözelerinin 1,5 km aşağısındaki su yatağının her iki tarafında bulunan, yörede "tuzik" olarak adlandırılan Huş ağacı bir hektar büyüklüğündeki bir alanı ile (saf meşceresi) doğayı muhteşem bir şekilde süslemektedir. Canlı manzarası, usta bir ressamın fırçasından çıkan ve baktıkça insana huzur veren bir tablo gibidir.

Türkiye'de yeterince yetişmeyen ve ender bulunan bir ağaç türü olan huş ağacı, Munzur havzasında, batı sınırında, 1500 metre rakımlı Yenikonak (Havaçor) Köyünün bulunduğu Havaçor vadisinde Havaçor suyu kenarlarının farklı yerlerinde "saf huş meşceresi" mevcuttur. Beyaz gövdeli bu ağaç topluluğu bölge florası'nın (bitki örtüsü) önemli bir parçasını oluştururken, bu güne kadar envanterinin çıkartılarak korunup geliştirilmesi yönünde bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Havaçor Vadisi'nin Çeşmeler Yaylasında, doğal bitki örtüsünün adıyla anılan, Gilaburu çukurunda Meyvesi yenilir, Gilaburu bitkisi kaplamaktadır.

Tunceli'de iki yeni kenger türü tespit edildi. Doğan Haber Ajansı(DHA) muhabiri Ferit Demir/Tunceli, 07.03.2014 Tarihli haberinde (Cumhuriyet 7 Mart 2014).

"Tunceli Üniversitesi Öğretim üyelerinin yaptığı çalışmada Dünya bilim literatüründe, botanik alanında ve bitki çalışmaları alanında 6 tür olan kenger sayısı, 2 yeni kenger türü tespit edilerek sayı 8'e çıkarılmıştır.

Bir çeşidine sadece Munzur Vadisi'nde bulunduğu için 'Gundelia Munzuriensis' yani Munzur Kengeri, diğerine ise Dersim yöresinde yaygın olduğu için 'Gundelia Dersim' Dersim kengeri ismi verildiği. Tespit edilen 2 yeni kenger türünün uluslararası bilimsel "Phytotaxa" adlı dergide yayımlanarak tescillenmiştir". (Bkz. Ek. 8)

Tunceli sarımsağı (*Alium Tuncelianum*); Munzur Dağları eteklerinin 1100 ila 2000 rakımlı yüksek kesimlerinde doğal ortamda kendiliğinden yetişen, tek dişli yapısı, yumurta büyüklüğüne ulaşan gövdesiyle güçlü aroması ve kokusunun az olmasıyla nadir bulunan endemik bitkiler arasında yer alan Tunceli sarımsağı (*Alium Tuncelianum*), hakkında Tunceli Üniversitesi Bilim ve Gençlik dergisinin, Cilt 1, Sayı 2, 2013 yılında yayımlanan bilimsel araştırmasında "yörede besin maddesi ve pek çok hastalığın tedavisinde kullanılan Endemik bir tür olan tek dişli Tunceli sarımsağının (*Allium tuncelianum*) toplam antioksidan özellikleri ve kuru madde miktarlarının normal sarımsaktan (*Allium sativum*) daha yüksek anti radikal aktivite gösterdiği ve daha fazla toplam "fenolik bileşik "içerdiği tespit edilmiştir" denilmektedir. (Bkz. Ek. 9)

4.11. Yaban Hayvanları (Fauna)

Munzur vadisi, yabancı hayatın yaşam sürdüğü ender yerlerden biridir. Fauna'sı, Memeliler, Sürüngenler, Kuşlar ve çok sayıda mikro organizmalar yaşamaktadır. Ayı, kurt, vaşak, porsuk, tilki, su samuru, tavşan, sincap, çengel boynuzlu dağ keçisi, keklik, ur keklik, alabalık Anadaolu Parsı ile İran Parsı'ı gibi canlılar bulunmaktadır.

Munzur Suyu başta "kırmızı benekli alabalık" olmak üzere su ürünleri varlığı açısından oldukça zengindir.

5. MUNZUR HAVZASINDA ÇEVREYİ TEHDİT EDEN GELİŞMELER; BARAJLAR HİDROELEKTRİK SANTRALLERİ (HES) VE SİYANÜRLE ALTIN MADENİ ARAMA AYRIŞTIRMA/İŞLETMECİLİĞİ

5.1. Munzur Havzasında Çevreyi Tehdit Eden Gelişmeler

Bu Bölümde, Munzur Vadisi Ekosistemini tehdit eden somut tehlikelere değinmeye çalışacağız. Bunlar, yapılmış, yapılması tasarlanan Barajlar, Hidroelektrik Santralleri (HES) ve hepsinden önemlisi, Siyanürle altın madeni arama, ayırıştırma ve işletmeciliği projeleridir. Görülecektir ki, daha 1952 yılında başlayan bu projeler, günümüzde de hız kesmemiş, Bergama'da ve Kaz Dağları'nda görüldüğü üzere, büyük tepkilere ve kısıtlı da olsa yargı kararlarına rağmen bir türlü geri adım atmamıştır.

5.2. Munzur Vadisinde Barajlar ve Hidroelektrik Santralleri (HES)

Munzur vadisinde planlanan baraj ve Hidroelektrik Santral projeleri için etüt çalışmaları 1952 yılında başlatılmış, projede 6 adet baraj ve 8 adet HES yapımı öngörülmüştür.

Munzur vadisi doğal güzelliği ve özel habitatu dolayısıyla koruma altına alınmış bir milli parktır. Buna rağmen vadi içerisinde hidroelektrik santrallerin yapımına onay verilmiş ve santral inşaatları başlamıştır. Tunceli ilinde Gökçe köy, Çoban yurdu, Uzun çayır ve Dinar HES'nin lisansları alınmış olup inşaatlarına başlanmıştır. (Bkz.Ek.10)

Tunceli Milletvekili Hasan Ünlü 'nün TBMM Başkanlığına 1.11.1967 tarihin de verdiği, "Tunceli iline bağlı Ovacık ilçesi arazisinin sulanmasına ve il hudutları dâhilinde tespit edilen madenlere" ilişkin yazılı soru önergesine Enerji ve Tabii kaynaklar bakanlığınca verilen cevapta,

"Fırat Havzası, Munzur - Peri projesi istikşaf çalışması meyanında tespit edilen, Yayla Günü Barajı, Konak Tepe Barajı, Bedii Yaylası Barajı, Kaletepe Barajı, Uzunçayır Barajı, Bağın Barajı, Mercan Hidroelektrik Santrali, Pülümür Hidro

Elektrik Santralinden, Bağın Barajı ve Hidro Elektrik Santrali projesinin plânlama çalışmaları

1968 yılında ve diğer baraj hidroelektrik santrallerinin ise plânlama çalışmalarına ileriki yıllarda başlanacak ve bu çalışmaların ikmalini müteakip, kabiline ve rantabl bulunacak tesisler, Pazar durumu ve prioriteleri göz önünde bulundurularak, inşaat programlarının tanzimi sırasında nazarı itibara alınacaktır.

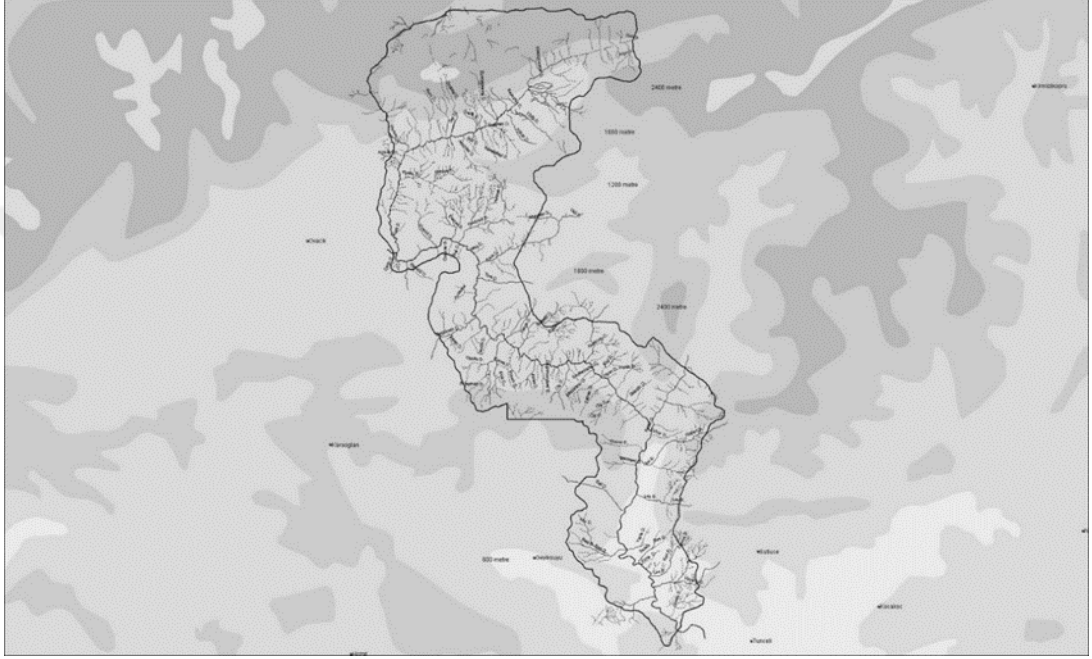
Tunceli - Ovacık – Havaçor ayından faydalanılarak, sağ sahilde kalan arazilerin sulanması konusu, plânlama kademesinde etüt edilmiş ve Havaçor ayı üzerinde test edilecek bir regülâtör ile sağ sahildeki arazilerin sulanması öngörölmüş ise de, plânlama etütlerinin bazı hususlarda derinleştirilmesi lüzumlu görölmüş bulunmaktadır. 1967 yılında tamamlanmadı, programlanmış olan, bu çalışmaların ikmalini müteakip, mevzu rantabl bulunduğu takdirde, bütçe imkânlarına bağlı olarak, DSİ inşaat programlarının tanziminde nazarı itibara alınacaktır”.

Tunceli ili hudutları dâhilinde Bakanlığımızca bilinen ve ruhsat alınmış: Krom, Manganez, Kurşun, Amyant, Bakır, Demir Mika, Pirit ve Maden Kömürü gibi çeşitli maden zuhurları ile Maden Suyu kaynakları ve Tuz sahaları mevcuttur. Ancak yapılan inceleme sonucunda, mevcut zuhurların pek cüzi rezerv ihtiva edebilecekleri, düşük evsafılı oldukları, işletme, istihsal ve nakliye yatırımları için ekonomik bulunmamaları yüzünden, halen Tunceli ili hudutları dâhilinde mevcut maden sahalarından istihsal yapılamamaktadır. şubat 1967 tarihine kadar mezkûr il hudutları dâhilinde 03 adet maden arama ruhsatı verilmiş olup, işletme ruhsatı için henüz bir müracaat olmamıştır. Bu madenlerin bilinen rezerv miktarlarının az olması bakımından kamu sektörü tarafından çalıştırılmaları düşünölememektedir. Bu arada Pölümür ilçesinde Tekel İdaresi tarafından alıştırılmakta olan ve 1966 yılından, beri 399 diğer 278 ton üretim yapan iki tuz işletmesi mevcuttur.

Maden bölgelerinde Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından gerekli etütler yapılmaktadır”.(Millet Meclisi Tutanak dergisi Tarih:12.12.1967 sayı: 571 Ek.1)

TBMM.65.ci birleşiminde 1976 Mali yılı Bütçe Kanunu tasarısı görüşmelerinde Tunceli Milletvekili Süleyman Yıldırım tarafından Meclis başkanlığına verilen, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca cevaplanması istenen sorularında, Tunceli ilinin Ovacık ilçesi Munzur (Mercan hidroelektrik) santralının etüdü 1952 yılında yapılmıştır. 1974 yılı bütçesine proje için 1 200 000 lira ayrılmıştır. 1975 yılında da

500 bin Türk lirası ayrılmış, projesi 1.2.1976 günü bitmesi gerekirdi. Bu projenin bitip bitmediği, bitmiş ise ne zaman ihale edileceği, Tunceli ilinin Ovacık ilçesi Havaçor çayının sulama ve taşkın kontrolü için 1 940 000 Türk lirası ayrıldığı, program 113, Altprogram 03, Faaliyet projesi 001 olduğu halde, hiç bir harcama yapılmadığı gibi, 1975 - 1976 yılı programından da çıkarılmıştır. Bu sulama işi yapıldığı takdirde binlerce dönüm arazi sulanacaktır. Durumu nedir? Programdan çıkarılıp çıkarılmadığı ve bu hususta ne düşünüyorsunuz?”

Şekil 5.1: Munzur Vadisi Hidrojeolojisi

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı kaynaklarına göre; Mercan hidroelektrik santrali (HES) inşaatına 1985 yılında başlanılmış 2003 yılında tamamlanmıştır. Uzunçayır Barajı ve HES İnşaatına 1994 yılında başlanılmış 2009 yılında tamamlanmıştır. Akyayık Barajı ve HES, Kaletepe Barajı ve HES, Bozkaya Barajı ve HES, Pülümür Barajı ve HES ve Konaktepe Barajı ve HES' le Proje kapsamında altı adet Baraj sekiz adet HES yapılacaktır. Proje tamamlandığında toplam 384,5MW kurulu güçle yılda 1571 GWh enerji üretilerek yurt ekonomisine 80 milyon dolar katkı sağlayacaktır.” denilmektedir.

Şekil 5.2: Munzur vadisinde yapılan/yapılacak HES projeleri. (TUNÇER. M:2010)

Zengin su kaynaklarına sahip Havaçor Vadisine taşkın koruma ve sulama göleti (baraj) projelendirilerek 29.01.2015 tarihinde ihalesi yapılmıştır. 400 hektarlık bir alanı kaplayacak Gölet hakkında, yöre ve çevre derneklerinde (DEDEF, MÇD) yaygın görüş ‘projenin sulama amaçlı olmadığı, temel amaç Çevizlidere Köyü Biçin Mezrasındaki işletme ruhsatı alınmış siyanürle altın madeni işletmeciliğinin su ihtiyacını karşılamaya yönelik olduğudur.’ Havaçor Vadisine taşkın koruma ve sulama göleti (baraj) projesine ilişkin Başbakanlık Bilgi Edinme Merkezine (BİMER) 04.07.2015 tarih ve 645563 sayılı yazılı başvuruda bulundum.

Devlet Su İşleri (DSİ) Tunceli 93.Şube Müdürlüğüne dilekçeme verilen cevapta ‘Ovacık ilçesi Havaçor ve Kızık dereleri taşkın koruma işinin maden şirketleri ile ilişkisi sorulmaktadır. Şube Müdürlüğümüzce, Havaçor ve Kızık dereleri ıslahı amaçlı taşkın koruma tesisi yapılması için 29.01.2015 tarihinde ihalesi yapılmış ve projesi kapsamında işe devam edilecektir. Kurumumuzun maden şirketleri ile herhangi bir ilgisi yoktur. Ayrıca Havaçor vadisine baraj yapılacağı iddiası’ da

tamamen asılsızdır. Kurumumuzun Havaçor vadisinde baraj yapma gibi herhangi bir çalışması yoktur” denilmektedir.

Munzur havzasında yapılacak Baraj ve Hidroelektrik Santralleri (HES) ile Siyanürle Altın Madeni arama, ayrıştırma- İşletme ruhsatları verilirken projeler Makro değil mikro olarak değerlendirilerek ÇED gerekli değildir raporları düzenlenmektedir.

TMMOB Muğla İKK tarafından “Türkiye’de Enerji Politikaları, Hidroelektrik Santraller ve Çevresel Etkileri” üzerine 19 Şubat 2011 tarihinde düzenlenen panel sonuç bildirgesi. ‘‘Hidrolik enerji üretiminde havza ve ilişkili havzalar bir bütün olarak değerlendirilmek koşuluyla, su kullanım önceliklerine göre, doğal yaşam, kültürel değerler ve sosyal olgular mutlaka dikkate alınmalıdır. Bir havzada ardışık yapıların her biri için ayrı ÇED değil, bütünleşik değerlendirme yapılması gereklidir. Eğer havzalar arasında etkileşim söz konusu ise diğer havza ya da havzaların etkileri de değerlendirmeye alınmalıdır. Günümüzdeki uygulamalar bu anlayışlardan çok uzaktır.’’ (TMMOB 2011: 25-26).

Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı ‘‘Munzur vadisi Milli Parkı’’ koruma alanında Munzur suyuna gem vurarak, Yapılacak Baraj ve Hidroelektrik Santral (HES) Projeleriyle Yaratacağı çevre felaketi hesaplanmamaktadır.

‘‘DSİ’nin en son verilerine göre; yörenin genel yüzey suyu toplam ortalama akışı 3.112 hm 3/yıl, yeraltı suyu potansiyeli 2,2 hm 3/yıldır. Beslenme alanında hiçbir kirlilik kaynağı içermeyen Munzur suyu kaynakları tümüyle içilebilir memba suyu niteliğindedir ve ulusal servet değerindedir. Munzur suyu kaynaklarından yöredeki illere ve Arap yarımadası ülkelerine oldukça düşük maliyetle içme suyu sağlanabilir. Bununla Türkiye yıllık 32 milyar doların üzerinde bir gelir elde edebilir. Munzur su kaynaklarının onda biri işletmeye açılrsa; 3.758.400 insanın içme suyu karşılanabilir’’.

5.3. Munzur Havzasında Altın Madeni Rezervi

Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü 18.02.2008 tarihli Bilgi Edinme dilekçeme, 28.05.2008 tarih ve B.15.MGM.0.01.02.01/100311 sayılı cevap yazısında Maden İşleri Genel Müdürlüğünce, Tunceli ili Ovacık ilçesi dâhilinde maden işletme ruhsatları verilmiş S:45289 ve 3:53779 sayılı ruhsatlar mevcuttur. Bu ruhsatlar için verilmiş olan işletme projelerinde;

“Tunceli İli Ovacık İlçesi Cevzlidere Köyü Biçin mezrasında S:45289 sayılı sahada açık işletme yöntemi ile çalışılacağı, 7 693 462 Ton Toplam görünür tüvanan rezervin bulunduğu. Yıllık üretimin 70.000 Ton olacağı, Bakırın tenörünün %0.41 molibden tenörünün 60gr/Ton Altın için tenörün 0,2 gr/ton olduğu ve yapılacak zenginleştirme sonucunda Altın için 10 gr/Ton tanörde Konsantre elde edileceği, cevher zenginleştirmesinin kompleks olarak konsantratör tesisinde yapılacağı beyan edilmiş olup projede siyanür ile zenginleştirme yapılacağı konusunda bilgi verilmemiştir.Tunceli İli Ovacık İlçesi Karayonca Köyü S:53779 sayılı sahada açık işletme yöntemi ile çalışılacağı, bu sahanın S:45289 sayılı saha ile birlikte çalışılması nedeniyle aynı flatasyon yöntemi ile cevher zenginleştirmesi yapılacağı, 2.000.000. Ton Toplam görünür tüvanan rezervin bulunduğu. Yıllık üretimin 200.000 Ton olacağı, Bakırın tenörünün %1.1 molibden tenörünün 60gr/Ton Altın için tenörün 0,2 gr/ton olduğu ve yapılacak cevher zenginleştirmesinin kompleks olarak konsantratör tesisinde yapılacağı beyan edilmiş olup projede siyanür ile zenginleştirme yapılacağı konusunda bilgi verilmemiştir.

Genelde ihracatta uygulanan KDV indirimi nedeniyle üretilen altının bir kısmı ihraç edilmekte bir kısmı ise altın rafinerisinde %99,99 saflığa getirilerek İstanbul altın borsasına gönderilmektedir.

Söz konusu altın rezervinin ruhsat sahiplerince işletilmesi halinde Ülkemizin elde edeceği kazanç 3213 sayılı Maden Kanununun 14. maddesi gereği ödenecek olan (madenin yıllık ocak başı satış tutarının %2'si) devlet hakkı, elde edilecek gelirin o/o20'isi kadar kurumlar vergisi ve %15 gelir vergisi stopajı ve üretim için kullandıkları mazot elektrik vb. mallar üzerinden her türlü dolaylı vergilerdir.

Ayrıca madencilik faaliyetinin hazinenin özel mülkiyetinde veya devletin hükmü ve tasarrufu altında bulunan yerlerde yapılması halinde Devlet hakkı %30 fazlısıyla alınmaktadır”. Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen, altın madeni işletme ruhsatı projesinde, siyanürle zenginleştirme konusunda bilgi bulunmadığı belirtilmektedir.

Ancak Enerji Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü(migem) bilgi edinme amaçlı yazıma 25 Mart 2014 tarih ve 53648649-101-16 sayılı cevap yazısında “Tunceli ili hudutları dâhilinde, maden arama çalışmalarında siyanür (sodyum siyanür; NaCN)

kullanılmaktadır. Siyanür, işletme aşamasına geçildikten sonra metalik altını çözerek sıvı faza almak için kullanılmaktadır” denilmektedir.

5.4. Munzur Havzasında Maden Arama ve İşletme Ruhsatları.

Munzur Vadisinde Maden arama ruhsatı. Abbas Şaroğlu IV. Grup Yürürlükte, Ruhsat Sahası Tunceli- Ovacık Genel Arama Dönemi 05.06.2013 Munzur Havzasında Altın Madeni İşletme ruhsatı alan firma ve maden Ocakları. Tunceli valiliği İl Özel idaresi Başbakanlık Bilgi edinme Merkezine yaptığım yazılı başvuruma(BİMER) 22.08.2014 tarih ve 5454 sayılı yazısı ile Lidya madencilik verilerinde alınan bilgi ve belgelere göre;

1-Tunçpınar Madencilik San. ve Ticaret Anonim Şirketi, Bakır, Altın ve Molibden (Kompleks Cevher) Tunceli İli Merkez Geyiksuyu Bucağı Sin köyü için ÇED Gerekli Değildir 21.10.2005. Sin, Cevizli dere Projesinin 30km güneydoğusunda yer almaktadır. Sin Altın maden Ocağı, 3 km x 1 km'lik bir alanda bakır-altın cevherleşmesine sahiptir.

2-Tunçpınar Madencilik San. Ve Ticaret Anonim Şirketi, Altın, Bakır ve Molibden Ocağı Tunceli İli Ovacık İlçesi Cevizli dere Köyü Biçin Mezrası için ÇED Gerekli Değildir 31.12.2010 Tarih ve karar 2010/17. Cevizli dere Altın madeni Ocağı karayolu ile Tunceli'ye 80 km ve Ovacık'a 20 km mesafededir.

3- Tunçpınar Madencilik San. Ticaret Anonim Şirketi, Bakır, Altın ve Molibden (Kompleks Cevher) Ocağı Tunceli İli Hozat İlçesi Kozluca Köyü Mamlis mezrası ÇED Gerekli Değildir 02.09.2010 Tarih 2010/08 nolu karar.

4- Mamlis, Hozat-Ovacık karayolu üzerinde, Karaoğlan köyünün kuzey doğusunda, Cevizli dere Projesinin 19km doğusunda yer almaktadır.

5- Tunç pınar Madencilik San. ve Ticaret Anonim Şirketi, Altın Bakır Molibden (Kompleks Cevher) Ocağı Tunceli İli Ovacık İlçesi Karayonca Köyü ÇED Gerekli Değildir tarih 09.08.2007

5.5. Munzur Havzasında Altın Madeni Ayrıştırma İşletmeciliğini Yapan/Yapacak Maden Şirketleri

Ergin Yıldızoğlu Cumhuriyet Gazetesi 6 Şubat 2008 tarihinde Yayınlanan “Küreselleşme, devlet ve emperyalizm” başlıklı yazısında “BHP Billiton, rakibi

Rio Tinto'yu 119 milyar dolara satın aldı''. Madencilik sektöründe yaşanan Küresel satış sonrası ülkemizde altın madeni alanında faaliyet gösteren şirketler de satışlar yaşanmıştır. (Bkz. Ek. 11)

Maden İşleri Genel Müdürlüğü (migem) verilerine göre; Rio Tinto kuruluşu olan Yeni Anadolu Mineral Madencilik Sanayi ve Ticaret Limited şirketine(YAMAS) Munzur Havzasında farklı tarihlerde Tunceli valiliğince düzenlenmiş işletme ruhsatları verilmiş altın madeni ocakları Tunç pınar Madencilik Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi'ne devir edilmiştir. Tunç pınar Madencilik, %50 Lidya Madencilik, (Çalık Holding Kuruluşu) ve %50 Alacer Gold ortaklığı ile kurulmuş bir JV şirkettir

1-21.10.2005 tarihli Tunceli İli Merkez Geyiksuyu Bucağı Sin Mahallesiindeki Altın madeni Ocağı 09.05.2011. tarihinde devredilmiştir.

2-31.12.2010 Tarih ve 2010/17 sayılı kararla verilmiş Tunceli İli Ovacık İlçesi Cevizli dere Köyü Biçin Mezrası altın madeni Ocağı 26.05.2011 tarihinde devredilmiştir.

3- 02.09.2010 Tarih 2010/08 nolu kararla verilmiş Tunceli İli Hozat İlçesi Kozluca Köyü mevki altın madeni Ocağı 09.05.2011 tarihinde devir edilmiştir.

4- 09.08.2007 Tunceli İli Ovacık İlçesi Karayonca Köyü Altın madeni Ocağı 17.05.2011 tarihinde devir edilmiştir.

5.6. RioTinto/Alacer Gold/ Çalık-Lidya Madencilik/Çalık Holding, Alacergold).

“Lidya madencilik; Türkiye'deki altın/bakır projeleri için Kanada Toronto Borsasında işlem gören bir madencilik şirketi olan Anatolia Minerals (şimdi Alacer Gold) ile 2009 yılının Ağustos ayında bir ortaklık kurarak Türkiye Madencilik Sektöründeki ilk büyük uluslararası işbirliğini oluşturmuştur. İlk altın üretimi, Çöpler projesi ile Türkiye'nin Erzincan şehrinde 2010 yılının Aralık ayında gerçekleşmiştir. Bu proje Türkiye'deki en büyük altın madenlerinden biri konumuna gelmiştir.

Lidya madencilik Çöpler Altın Madeni yanı sıra ortaklık girişimleriyle diğer bakır/altın projelerinin geliştirilmesi üzerinde çalışmaktadır. Lidya Madencilik, Türkiye ve Grubun hedefindeki ülkelerde ortaklık veya satın alma yoluyla maden arama ve işletme portföyünü zenginleştirmeyi planlamaktadır Tunçpınar Madencilik, %50 Lidya Madencilik ve %50 Alacer Gold ortaklığı ile kurulmuş bir JV şirkettir.

Bünyesinde 5 adet lisans ile 43.350,87 hektarlık bakır yataklanmasına sahiptir. (Bkz. Ek. 12)

Erzincan ili İliç ilçesi Çöpler Altın Madeni işletmecisi şirketi olan Anagold, bünyesinde dört altın madeni işletme ruhsatına sahiptir, bu ruhsatlar sülfürlü/oksitli altın cevherleşmesi içeren Çöpler sahasını kapsamaktadır.

1-Erzincan Çöpler Erzincan'ın 20 km güneybatısında yer alan Çöpler Altın Madeni Malatya'ya 110 km mesafededir. Erzincan Havaalanından 2 saatlik bir mesafede yer alan tesis, bölgedeki demiryolu hattına ise 5 km mesafededir.

2-Çöpler Sülfid Genişleme Projesi

Polimetal Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. 2011 yılında Lidya Madencilik (%50) ile Alacer Gold (%50) ortaklığı ile kurulmuştur. Bünyesinde; 13 proje, 20 adet lisans ile 45.796,98 hektarlık bir alanı barındıran Polimetal şirketi; altın, bakır, gümüş, kurşun, çinko ve molibden gibi metalik madenleri kapsamaktadır.

Kartalpe Madencilik, %50 Lidya Madencilik ve %50 Alacer Gold ortaklığı ile kurulmuştur. Bünyesinde 5 adet ruhsat barındıran şirketimiz, toplam 6.139,54 hektarlık altın ve bakır yataklarına sahiptir.

1-Erzincan - Karakartal Proje sahası karayolları ile Erzincan'dan 115 km uzaklıktadır. Çöpler projesine 10 km uzaklıkta olması lokasyon açısından projeye avantaj sağlamaktadır.

2-Erzincan Fındıklı dere, Erzincan'ın yaklaşık olarak 86 km güneybatısında yer almaktadır.

3-Erzincan Bayram dere Ruhsat sahasına İliç-Yakuplu ve İliç-Çatı köylerinden ulaşılabilir''.(<http://www.lidyamadencilik.com.tr/>)

5.7. Munzur Havzasında; HES'ler ve Siyanürle Altın Madeni Arama Ayırıştırma İşletmeciliğinin Yarattığı/Yaratacağı Çevresel Etkiler

‘‘Ankara’daki Çubuk Barajı 35-40 yıllık bir dönemde baraj içi üçte iki oranında sedimanla, yani erozyonla çevreden sürüklenen toprak ile doldu. Çubuk Barajından daha yeni ve büyük Hirfanlı ve Sarıyar barajlarının da aynı şekilde erozyon nedeniyle hızla dolduğu biliniyor. Bu arada Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Atatürk Barajına trilyonlar yatırılıyor. Acaba baraj yatırımının küçük bir yüzdesiyle

bu barajların sularını topladıkları havzaları ağaçlandırmayı akıl edebilecek miyiz?’’
(Kışlalıoğlu 1995: 18, 19)

Munzur havzasın da yapılacak Baraj ve Hidroelektrik Santralleri (HES) ile Siyanürle Altın Madeni arama, ayrıştırma- İşletme ruhsatları verilirken projeler Makro değil mikro olarak değerlendirilerek ÇED gerekli değerdir raporları düzenlenmektedir. TMMOB ulusal çevre mühendisliği 5-8 Ekim 2011 kararlarındaki ilkeler göz önünde bulundurulması halinde Munzur’da yapılacak Baraj ve Hidroelektrik Santral(HES) Projeleri ile Siyanürle Altın madeni arama, ayrıştırma-işletme ruhsatları tartışılır olacaktır. (Bkz. Ek. 13)

Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı ‘‘Munzur Vadisi Milli Parkı’’ koruma alanında Munzur suyuna gem vurarak, yapılacak baraj ve hidroelektrik santral (HES) projeleriyle yaratacağı çevre felaketinin hesabını yapmamaktadır.

DSİ’nin en son verilerine göre; yörenin genel yüzey suyu toplam ortalama akışı 3.112 hm³/yıl, yeraltı suyu potansiyeli 2,2 hm³/yıldır. Beslenme alanında hiçbir kirlilik kaynağı içermeyen Munzur su kaynakları tümüyle içilebilir ‘‘ memba suyu’’ niteliğindedir ve ulusal servet değerindedir.

Munzur A.Ş verilerine göre;’’ Munzur suyu kaynaklarından yöredeki illere ve Arap yarımadası ülkelerine oldukça düşük maliyetle içme suyu sağlanabilir. Bununla Türkiye yıllık 32 milyar doların üzerinde bir gelir elde edebilir. Munzur su kaynaklarının onda biri işletmeye açılrsa; 3.758.400 insanın içme suyu karşılanabilir’’.

Ovacık Kara Yonca (Pardi) köyü siyanürle altın madeni işletme alanı, Munzur suyu ve beslendiği kolları ile sulanan Ovacık-Zeranik (Yeşilyazı) ovası sulak tarım arazisinin orta yerinde yer almaktadır. Köylüler hayvanlarını maden sahası ve çevresindeki otlaklarda otlatıp, Havaçor suyunu içmekteler. Altın madeni işletme alanının yanında geçen Havaçur suyunda Balık üretme çiftliklerinde alabalık üretilmektedir.

Enerji Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü bilgi edinme amaçlı yazıma 25 Mart 2014 tarih ve 53648649-101-16 sayılı cevap yazısında ‘‘Tunceli ili hudutları dâhilinde, maden arama çalışmalarında siyanür (sodyum siyanür; NaCN) kullanılmaktadır. Siyanür, işletme aşamasına geçildikten sonra metalik altını çözerek sıvı faza almak için kullanılmaktadır’’ denilmektedir.

Tunceli İli, Ovacık İlçesi Cevzlidere Köyü Biçin Mezrası, Ovacık İlçesi Karayonca Köyü, Merkez Geyiksuyu Bucağı Sin Mahallesi ve Hozat İlçesi Kozluca Köyü mevki adreslerinde, Bakır, Altın ve Molibden(Kompleks Cevher)İşletme ruhsatı verilmiştir”.

Munzur Havzasında Maden şirketlerince altın Madeni arama sürecinde siyanür kullanıldığını, işletme aşamasında da kullanılacağını Maden İşleri Genel Müdürlüğü beyan etmektedir.

Munzur havzasında işletilecek altın madeni yataklarının tamamı endemik bitkilerle kaplıdır. Daha da önemlisi Munzur suyunun doğduğu yer ve beslendiği dereler(havaçur suyu, kızılveren deresi, kale deresi) maden sahaları ile iç içedir.

Çiğdem Toker’in 02 Ağustos 2015 Pazar günü Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan köşe yazısında, İstanbul’da yapılmakta olan 3. Havalimanı projesi CEO’su Yusuf Akçayoğlu’na “İstanbul’un akciğerleri denilen ormanların zarar görmesi size ne düşündürüyor” sorusuna verdiği yanıtta 'İş yapınca doğa bozulur maalesef, uygarlık ile doğanın çelişkisi var’(Cumhuriyet.2 Ağustos 2015)

Havalimanı projesi CEO’su Yusuf Akçayoğlu Çevre tahribatını kabul etmektedir. (Bkz. Ek. 14)

Munzur havzasında siyanürle altın işletme ruhsatlı maden ocakların tamamı Ovacık Deprem fayı başta olmak üzere, aktif fayların yoğun olarak bulunduğu bir alanda yer almaktadır. Deprem anında siyanürün yaratacağı felaketlerin örnekleri mevcuttur.

5.8. Munzur Havzası Çevre Sorununda Hukuksal Durum

Bu kısacık bölüm ”de, son veriler ışığında bir hukuksal durum özeti çıkarmaya çalışacağız. Ulusal ve uluslararası düzlemde, yargısal ve yönetsel kurum ve kuruluşların geldikleri noktaları yakalamaya özetle bile olsa çaba göstereceğiz.

Çevresel bilgiye erişim, projelerle ilgili karar alma süreçlerine yerel halkın katılımını ve ihtilaflar halinde yargısal makamlara başvuru güvencesi gibi konuları düzenleyen Aarhus Sözleşmesi'ne imza koymayan Türkiye, bu başlıklarla ilgili sorunları kendi yöntemleriyle çözmeye çalışıyor.

Çevre projelerine demokratik katılımı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği ile çözülmeye

çalışılırken yönetmeliğin halkın katılımını düzenleyen maddelerinin idareler lehine çalışması eleştiriliyor.

Valilikler ile Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine halkın katılımı toplantılarını kendi lehlerine düzenlemeler yaparak gerçekleştirme yetkisi veren ve mahkeme kararıyla iptal edilen düzenlemeler Bakanlık tarafından hazırlanan yeni yönetmelik taslağında yer verilmektedir.

Sivil Toplum Örgütlerinin Çevre ve kent yatırımlarıyla ilgili açtığı davaların pek çoğu menfaat uyuşmazlığı bulunmadığı veya davacının dava açma ehliyeti olmadığı gerekçeleriyle reddedilmektedir. Yargıya başvuru güvencesi tartışmalı konulardan biridir. (Bkz. Ek. 18)

“Çevre sorunları nedeniyle ihlal edildiği savına dayanılan başvurularda, AİHM ilgili hakkın kapsamını hem hak boyutu hem de devletin yükümlülükleri açısından netleştirmek için çevre konusundaki sözleşmelere de dayanmaktadır. Nüket Turgut, Çevre Hukuku Karşılaştırmalı, 1998, 198. “Hatta bu sözleşmelerin aleyhine Başvuru yapılan devlet tarafından imzalanmasını ya da taraf olunmasını da aramamaktadır. Bunun somut bir örneği, Türk çevre içtihatlarında Bergama davası adıyla yer alan davada” Danıştay’ın altın madeninın işletilmesi izninin iptal kararının (ki buradaki temel gerekçe Anayasa 56. maddedeki çevre hakkının ihlalidir) Türk hükümeti tarafından uygulanmaması nedeniyle AİHM’ne başvurulması üzerine verilen Taşkın kararında görülmektedir. Burada mahkeme, Türkiye’nin taraf olmadığı Aarhus Sözleşmesini konuyla ilgili uluslararası metinler arasında belirtmiştir. ,

Burada Hukuk ile Toplumsal değişme arasındaki ilişki konusunda Mahkemenin hukuku ilerletici rolüne tanık oluyoruz. Bu tür Mahkeme kararlarına zaman zaman tanık olunması olumlu bir gelişmedir. Bambaşka bir alanda Danıştay 10. Dairesi, 1978 yılında benzer bir karar vermiş ve 1 Ağustos 1975 tarihinde Türkiye’nin imzaladığı fakat henüz TBMM’nin onayından geçmemiş, yani usulüne göre yürürlüğe girmemiş Helsinki Nihai Senedinin bir hükmünü, Norveçli Gazetecilerin sınır dışı edilmeleri davasında, yürütmeyi durdurma kararına gerekçe olarak kullanmıştır.” (TBB Yayınları 2014: 17)

Ancak; Danıştay, Antalya Kumluca’daki Alakır Nehir’inde yapılması planlanan Dereköy HES ile ilgili ÇED raporunun iptali konusunda,“ Antalya Dostları Derneği’nin dava açma yetkisi olmadığına” ilişkin Antalya 3.üncü İdare

Mahkemesi'nin kararını, Derneğin taraf olarak kabul edilmesine hükmederek. Danıştay'ın aldığı karar, "ÇED olumlu raporlarının" iptali, Hukuki durum açısından umut vericidir (Cumhuriyet Ocak 2016).

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Doğanın kirlenmesinin toplumsal formasyon üzerine etkileri ve sanayinin kontrolsüz gelişmesi sonucu kendini yok etme tehlikesiyle yüz yüze kalan toplumun, toplumsal bilince yansımaları üzerine çalışan Ulrich Beck (2011) günümüz toplumunu risk toplumu olarak tanımlamaktadır. Günümüzde geri dönülmez zararlara sebebiyet veren doğanın tahribatı fakir zengin ayırımı yapmadan bütün insanları, yani sanayi yatırımlarından kar eden kapitalistleri de etkiliyor. “Sınıf modelini berhava eden bir bumerang etkisi yaratıyorlar. Ekolojik felaket ve radyoaktif serpinti ülke sınırlarını tanımıyor. Zenginler ve güçlüler de emniyette değil.” (Beck 2011: 28) Sanayi toplumunun yarattığı riskler kapitalist ekonomik model içinde kontrol edilememektedir. Ekonomik sömürü ve kâr üzerine kurulu ekonomik model bütün insanlığı ortadan kaldıracak bir potansiyeli de birlikte getirmektedir. Bu durumun bilince çıkartılarak doğanın tahrip edilmesini engelleyici yapısal değişimlerin yapılması, günümüz toplumlarının en önemli sorunları olduğu risk toplumu perspektifinden saptanmaktadır.

Türkiye’de doğanın tahrip edilmesi, ekosisteme müdahaleler ve bu durumun bilince çıkartılarak kontrol edilmesi perspektifinden bakarsak Türkiye’de iki önemli konu ön plana çıkmaktadır; 1) Yerinden Yönetim ve 2) Çevre sorunları.

1-Yerinden Yönetim; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın çekince konulan maddelerinin onaylanmasını ve Yerel yönetim alanında reformlar yapılarak yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir.

2- Çevre sorunları ve sürdürülebilir kalkınmada Uluslararası sözleşmelere uyulmalıdır; (UNEP) Birleşmiş Milletler Çevre Örgütünün, Avrupa Konseyi, AGİT ve Avrupa Birliği temel metinlerine ve doğa koruma sözleşmelerinde yer alan ‘sağlıklı çevrede yaşama insanın yeryüzündeki varlığını sürdürebilmesinin esas koşulu olduğu noktasında birleşilmesidir’.

Ayrıca sürdürülebilir çevre kararlarında; Anayasamızın 56. Maddesi “ Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir”. Hükmüne aykırı hareket edilmemelidir.

Biraz da kendimize, tezimize yönelik özeleştirilerimizi dile getirmeye çalışalım: Bu, bir Yüksek Lisans tezidir. Dolayısıyla, bilimsel kaygılardan yola çıkılması gerekir. Bilimsel yaklaşımda ise “meli”, “mali”, “memeli”, “mamalı” kipleri değil, nesnellik vurgusu yapan geniş zaman kipi kullanılmalıdır. Yani olması gereken, olması arzu edilen değil, somut gerçeklikler üzerinde durulmalıdır.

Bununla birlikte, toplum bilimlerinde, doğa bilimlerinden farklı olarak, bir nebze de olsa öznel etkenlere de yer verilebileceğini düşünüyorum. Yönetim sürecinde denetimin başlıca 3 işlevi vardır.

- 1- Yönetimsel eylem ve işlemin yerindeliği, isabet derecesi;
- 2- Yönetimsel eylem ve işlemin hukuka, yasal mevzuata uygunluğu, yani hukuksal denetimi;
- 3- Ve nihayet performans denetimi. Birinci ve üçüncü amaçlar için öznel etkenler, yani bilim dışı değilse de bilim ötesi etkenler söz konusu olacaktır.

Bu bakımdan Munzur Ekosistemine yapılacak müdahalelerin hem hukuk bilimine, yasalara, mevzuata uygun olması, hem de “Kamu yararı”, Kamu hizmeti dediğimiz daha öznel ölçütlerle bağdaşması gerekmektedir. Bu bağlamda, bu Ekosistemdeki fauna ve flora’ya özen gösterilmesini gerekli görmek, bu tür bir tez çalışmasında pekâlâ önerilebilir ve önerilmelidir. Buna karşılık, bu iki değere yönelik “tecavüz”ler gibi, siyanürle altın aranması ve işletilmesinin de doğaya, çevreye, insan sağlığına vereceği zararlar da sergilenmeli, meydana getireceği tahribatın boyutları hakkında merkezi ve yerel yönetimlerin alacağı Kararların “yerindeliği” konusunda gerekli eleştiri ve uyarılar yapılmalıdır. -fauna, flora- sağlık ve sürdürülebilir yaşam ve kalkınma alanında, atılacak adımlar dikkatle atılmalıdır. Böylece iş işten geçmeden atılacak adımlar gibi, atılmasından sakınılacak adımlar da merkezi ve yerel yönetimler tarafından sağlıklı bir çevre için göz önünde bulundurulmuş olacaktır.

KAYNAKLAR

- Beck, U.:** Risk Toplumu Başka Bir Modernliğe Doğru. İthaki Yayınları, İstanbul. 2011.
- Brinkmann, R:** Türkiye Jeolojisine Giriş, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir. 1976.
- Cumhuriyet Gazetesi.** Ocak 2016
- Cumhuriyet Gazetesi.** 2 Ağustos 2015
- Cumhuriyet Gazetesi.** 12 Ağustos 2014.
- Cumhuriyet Gazetesi.**7 Mart 2014.
- Çevre Bakanlığı. Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı,** Çevre Bakanlığı, Ankara 2001.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre Mevzuatı.** (2872 Sayılı yasa ve çeşitli tarihlerde değiştirilen ÇED Yönetmeliği) 2015.
- Dışişleri Bakanlığı:** Uluslararası ve Bölgesel Sözleşmeler 2015.
- Erik, S.;** Tarıkahya, B.: Türkiye Florası Üzerine, Kebikeç, Sayı 17, 2004, s. 139 – 163.
- Erzurum Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu,** 17.Mart.2003 tarih ve 1409 nolu kararı.
- Evrensel Gazetesi.** 25 Mart 2015.
- Geray, C.:** Yerel Yönetimler ve Çevre. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi sayı 7 Cilt: 7, Sayı:3 (TODAİE), Ankara 1998.
- Işık, Y. C.;** **Bakar, Ç.:** Kazdağları ve Çanakkale Yöresi Madencilik Girişimleri Raporu. TTB Yayınları. Ankara 2013.
- Kışlalıoğlu, M./Berkes, F.:** Çevre ve Ekoloji. Remzi Kitabevi, İstanbul. 5.Basım. 1995.
- Keleş. R.** Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri. Demokrasi Kitaplığı. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. İstanbul 1999.
- Millet Meclisi Tutanak Dergisi;** 4. Dönem: 16. cilt: 3.Toplantı. 65.Birleşim. 24.2.1976.
- Millet Meclisi Tutanak Dergisi** Tarih:12.12.1967 1 Cilt.
- Saatçioğlu, F.:** Silvikültür I (Silvikültürün Biyolojik Esasları ve Prensipleri). İÜ Orman Fakültesi Yayınları. İstanbul 1976.
- Sarı, S.:** İçme Suyu Sektör Profili. İstanbul Ticaret Odası Yayınları. İstanbul 2004.

- Serres, M.:** Doğayla Sözleşme. Çeviren Turhan Ilgaz. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul 1994.
- Şengül, M.:** "Çevre Yönetimine Halk Katılımı" Yolu Olarak "Belediye Yönetimine Halk Katılımı", Çağdaş Yerel Yönetimler. 11 Nisan 2002.
- Tekeli, İ.:** Kültür Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal ve Tarihi Çevreyi Korumak. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul 2011.
- Tekeli, İ.; İlkin, S.:** Avrupa Birliği Türkiye ve Yerellik. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı Yayınları. İstanbul 2. Baskı. 2005.
- Tercan, B.; Tunçer, M.:** Tunceli Munzur Vadisi Milli Parkı Genel Özellikleri. **Tunceli Emek Gazetesi.** 30 Haziran 2015.
- Tuncel, M.:** Tunceli - Munzur Vadisi Milli Parkı Genel Özellikleri, <http://mehmet-urbanplanning.blogspot.com.tr> (erişim 15.01.2016)
- Tunceli Munzur Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı, Planlama Süreci ve Sonuçları. I. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu,** "Ekonomi, Tarih, Toplum" Tunceli Üniversitesi. 4-6 Ekim 2010.
- Tunceli Valiliği Çevre ve Şehirçilik İl Müdürlüğü** Tunceli İli 2014 yılı Çevre Durum Raporu. 2015.
- Tüm Tüketicileri Koruma Derneği.** Dünya Su Günü'nde Türkiye HES Raporu. <http://sendika.org> (erişim 22 Mart 2010)
- Türkiye Barolar Birliği Yayınları:** 247. Uluslararası Çevre Koruma Sözleşmeleri. 2.Basım. Ankara Nisan 2014.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği** Birlik Haberleri Bülteni. Sayı 136. Ocak-Şubat 2011.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.** Kanun No.: 2709 Kabul Tarihi: 7.11.1982.
- <https://bilgelikyolu.wordpress.com/kizilderili-reis-seattlein-mektubu/2008>.
- <http://www.gidahareketi.org/su/>
- <http://www.lidyamadencilik.com.tr/>

EKLER

- Ek.1.** Kızılderili Şef Seattle'ın ABD Başkanına Mektubu.
- Ek.2.** Birleşmiş Milletler Çevre Ve Ekosistem Kavramları.(REC)
- Ek.3.** Uluslararası Çevre Sözleşmeleri.
- Ek.4.** Ulusal Çevre Mevzuatı.
- Ek.5.** Munzur Havzasında Deprem Riski.
- Ek.6.** Tunceli Üniversitesinin Munzur Vadisi'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne Alınması İçin Hazırladığı Rapor.
- Ek.7.** Munzur Vadisi Milli Parkı Ekosistemi (Flora, Fauna)
- Ek.8.** "Tunceli'de İki Yeni Kenger Türü Tespit Edildi" Doğan Haber Ajansı(DHA) Muhabiri Ferit Demir/Tunceli, 07.03.2014.
- Ek.9.** Fenolik Bileşik.
- Ek.10.** Munzur Havzasında; Barajlar Ve Hidroelektrik Santrallerin Çevresel Etkileri.
- Ek.11.** Ergin Yıldızoğlu Cumhuriyet Gazetesi 6 Şubat 2008 Tarihli "Küreselleşme, Devlet Ve Emperyalizm" Ve 05 Mart 2012 "Küreselleşme, Kriz Ve 'Jeo-Ekonominin Dönüşü", Yazıları.
- Ek.12.** Dünya Gazetesi. 29.05.2015 Tarihli Sayısı Hüseyin Gökçe'nin Ankara Kaynaklı Ekonomi Haberi. Anagold Madencilik AŞ, Erzincan'daki Altın Yatırımı İçin (Tevsi) 1 Milyar 337 Milyon Liralık Teşvik Belgesi İle İlk Sırada Yer Aldı.
- Ek.13.** 'İş Yapınca Doğa Bozular' Çiğdem Toker'in Cumhuriyet Gazetesi 02 Ağustos 2015 Pazar Günü Yayınlanan Köşe Yazısı.
- Ek.14.** (Afrodit'in Kaplıcası) Maden Tetkik Ve Arama Genel Müdürlüğünün (MTA) Yaptığı Sondaj Sebebiyle Suyu Kesilen Afrodit'in Kaplıcası Mahkeme Kararıyla Yeniden Açılıyor. 13 Ocak 2014 Pazartesi <http://www.haberler.com/Afrodit-İn-Kaplıcası-Yeniden-Aciliyor-5538795-Haberi/>
- Ek.15.** Siyanürle Altın İşletmeciliğinin Çevresel Etkileri.
- Ek.16.** Munzur Havzası Çevre Sorununda Hukuksal Durum

EKLER:

Ek. 1. Kızılderili Reis Seattle'ın Mektubu

1854 yılında ABD Başkanı Franklin Pierce yazdığı bir mektupla Amerika'ya gelen beyaz göçmenlere toprak bulmak amacıyla Kızılderililerden toprak istemiş ve bu isteği kabul edilecek olursa Kızılderililere rahatlıkla yaşayabilecekleri bir bölgenin ayrılacağını bildirmiştir.

Topraklarının büyük bir bölümü zaten beyazlar tarafından zorla ellerinden alınmış olan Duwarmish Kızılderililerinin Reisi Seattle, bir söylemiyle ABD Başkanına yanıt vermiş ve bu yanıt mektup olarak ABD başkanına gönderilmiştir. Mektubun aslı Amerika, Seattle, Squamish Müzesi'nde korunmaktadır.

İnsan ve doğa diyalektiğini en güzel dile getiren metinlerden biri olarak günümüzde değeri daha çok anlaşılmaktadır. Son zamanlarda UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Koruma Teşkilatı) tarafından da yayınlanan bu mektup, çevre üzerine şimdiye dek bilinen en güzel ve en içten anlatım olarak tanımlanmıştır.

Reis Seattle'ın Mektubu:

“Washington'daki Büyük Şef topraklarımızı satın almak istediğini bildiren sözünü göndermiş!.. Büyük Şef aynı zamanda dostluk ve iyi niyet sözlerini de göndermiş!.. Bu çok nazik bir davranış... Çünkü karşılık olarak bizim dostluğumuza hiç gereksinimi yok. Ama biz onun önerisini düşünceğiz. Çünkü iyi biliyoruz ki eğer topraklarımızı satmazsak, beyaz adam silahlarla gelip onu gene elimizden alabilir. Ama biz bazı şeyleri anlamıyoruz. Gökyüzünü, toprağı, kayaların ısısını, nasıl olur da alıp satabilirsiniz? Bu düşünce bize garip geliyor! Eğer biz havanın tazeliğine ve suların pırlıtlarına zaten sahip değilseniz, siz onları nasıl satın alabilirsiniz?

Biz bunları belki de vahşi olduğumuz için anlayamıyoruz! Bu dünyanın her parçası benim insanlarım için kutsaldır. Her parlayan çam iğnesi, bütün o kumsallar ve sahiller, karanlık ormanlardaki sis, uçsuz bucaksız alanlar ve havada vızıldayarak uçuşan her bir böcek, halkımızın anılarında kutsaldır. Ağaçların gövdelerinden sızan sular, Kızılderili'nin anılarını taşır. Beyaz adamın ölüleri, yıldızlar arasında yürümeye gittikleri vakit, doğdukları ülkeyi unuturlar. Hâlbuki bizim ölülerimiz bu güzel dünyayı asla unutmazlar. Çünkü o Kızılderili'nin anasıdır. Nasıl biz dünyanın bir parçası isek, o da bizim bir parçamızdır. Güzel kokulu çiçekler, bizim kız kardeşlerimizdir. Geyik, at, büyük kartal bunlar da bizim erkek kardeşimizdir. Kayalık tepeler, ıslak çayırlardaki damlalar, atın vücudundan buharlaşan ısı ve insan; hepsi aynı ailedendir. Öyleyse, Washington'daki Büyük Şef, topraklarımızı almak isterken bizden çok şey istemiş oluyor.

Büyük Şef bize rahatça yaşayabileceğimiz bir yer ayırdığını söylemiş. O bizim babamız ve biz de onun çocukları olacaktık!.. Öyleyse topraklarımızı alma önerisini düşünceğiz. Ama bu kolay olmayacak. Çünkü bu toprak bizim için önemlidir. Dereler ve nehirlerden akan pırlıtlı sular, sadece su değildir. Onlar bizim atalarımızın kanıdır. Eğer toprağı size satarsak, onun kutsal olduğunu hatırlayınız ve

bunu çocuklarınıza da öğretiniz. Göllerin berrak sularındaki her bir yansıma, halkımızın yaşamından olaylar ve anılar anlatır. Suyun mırıltısı, babalarımızın babalarının sesidir. Nehirler ise bizim erkek kardeşlerimizdir. Susuzluğumuzu giderirler, kanolarımızı taşırlar ve çocuklarımızı beslerler.

Eğer toprağımızı size satarsak hiçbir zaman unutmayın ve çocuklarınıza da öğretin ki, nehirler bizim olduğu kadar sizin de kardeşinizdir. Bu nedenle herhangi bir kardeşinize göstereceğiniz saygıyı nehirlere de göstermelisiniz.

Kızılderili her zaman, ilerleyen beyaz adamın önünde geri çekilmiştir. Tıpkı dağlardaki sisin sabah güneşi önünden kaçması gibi. Ama babalarımızın külleri kutsaldır. Mezarları kutsal topraklardır. Bu tepeler, ağaçlar dünyanın bu parçaları, bize sunulmuştur. Beyaz adamın bizim yollarımızı anlamadığını biliyoruz. Beyaz adam için, toprağın bir parçası diğeri ile aynıdır. O sadece geceleri bir hırsız gibi gelip, topraktan ihtiyacı olanı alıp giden bir yabancıdır. Aldıklarının kendinden parçalar olduğunun bilincinde değildir. Dünya onun anası değil düşmanıdır. Onu yendikçe ilerlemeye devam eder. Ve yolunda giderken babalarının mezarını geride bırakır. Buna da hiç aldırmaz. Dünyayı çocuklarından uzaklaştırır. Buna da aldırmaz. Babalarının mezarları, çocuklarının bu dünyadaki hakları unutulmuştur.

Beyaz adam, anası dünyaya ve kardeşi gökyüzüne sanki satın alınabilen veya yağma edilebilen bir mal gibi, koyunlara ve parlak boncuklara davrandığı gibi davranır. Onun bu iştahı ve hırsı bir gün dünyayı yiyip bitirecek ve geriye sadece çorak bir çöl bırakacaktır.

Bilmiyorum, bizim yollarımız sizinkilerden farklı. Sizin kentlerinizin gürültüsü bile Kızılderili'nin gözlerine acı verir. Beyaz adamın kentlerinde sakin yer yoktur. Orada bahar gelince yaprakların açılışını veya böceklerin kanat seslerini dinleyecek yer bulunmaz. Ama bu belki de benim vahşi olduğumdan ve anlamadığımdandır. Çünkü takırtı bizim kulaklarımıza bir hakaret gibi gelir. İnsan eğer bir kuşun yalnız başına ağlayışını veya su birikintisi etrafında tartışan kurbağaların seslerini dinleyemezse, yaşamın ne anlamı kalır? Ben Kızılderili'yim... Bunlardan başkasını anlayamam...

Bir Kızılderili, su birikintisi üzerine vuran rüzgârın yumuşak sesini, yağmurun temizliğini, çam kokulu rüzgârı her şeye yeğler. Hayvanlar, ağaçlar, insanlar, hepsi aynı nefesi, aynı havayı paylaşır. Hava Kızılderililer için çok kutsaldır. Aldığı nefes, beyaz adamın dikkatini çekmiyor gibi. Beyaz adam, öleli uzun günler olmuş ve kötü kokuyla uyuşmuş gibidir. Ama eğer size toprağımızı satarsak, havanın bizim için çok değerli olduğunu hatırlamalısınız. Unutmamalısınız ki, hava sağladığı tüm yaşamla aynı ruhu taşır. Büyük babamıza ilk nefesi veren rüzgâr, onun son soluğunu da kabul etmiştir ve aynı rüzgâr çocuklarımıza yaşam ruhunu verir. Eğer size toprağımızı satarsak, çayırlardaki çiçeklerden tat alan rüzgârı koklamasını öğrenmelisiniz, onu korumalısınız ve kutsal tutmalısınız. Bu kokuya beyaz adamın bile gereksinmesi vardır.

Toprağımızı almak önerinizi düşüneneğiz. Eğer kabul etmeye karar verirsek, bir koşulumuz olacak: Beyaz adam bu toprağın hayvanlarına kardeşleri gibi davranacak... Kızılderililer sizin yollarınızı, sizin adetlerinizi anlamazlar. Çayırlarda çürüyen binlerce bufalo gördüm! Beyaz adamın, geçerken dumanlı demir attan vurup bıraktığı ve ne amaçla öldürdüğünü hala anlayamadığım binlerce bufalo. Ben vahşiyim ve dumanlı demir atın bufalodan nasıl önemli olabileceğini anlayamıyorum! Ve biz vahşi olduğumuzdan bufaloyu yalnız aç kalmamak için öldürürüz. Hayvanlar olmadan insanlar nedir ki? Eğer bütün hayvanlar yok olsaydı, insan ruhu o büyük yalnızlığa dayanamaz ölürdü. Ayakları altındaki toprakların,

büyük babalarımızın külleri olduğunu çocuklarınıza öğretmelisiniz. Toprağın, akrabalarımızın yaşamlarıyla dolu olduğunu çocuklarınıza söyleyiniz. Böylece toprağa saygı duyarlar.

Bizim çocuklarınıza öğrettiğimizi, siz de kendi çocuklarınıza öğretin: Dünya anamızdır. Dünyaya ne kötülük olursa, oğullarına da aynı kötülük olur. Eğer insanlar yere tükürürlerse, kendi yüzlerine tükürürler. Biz bunları biliyoruz. Dünya insanlara ait değildir. İnsanlar dünyaya aittir. Bütün her şey, aileyi bağlayan kan bağı gibi, birbirine bağlıdır.

Halkım için ayrılan bölgeye gitme önerinizi düşüneceğiz. Ayrı ve barış içinde yaşayacağız. Geri kalan günlerimizi nerede geçireceğimiz o kadar önemli değil artık. Çünkü çocuklarımız babalarının aşağılandığını görürler. Kalan günlerimiz çok olmayacaktır. Bir zamanlar sizin gibi güçlü olanların ve ormanlarda özgürce dolaşanların mezarları da kalmayacak. Onları anmak ve yaslarını tutmak için, bir zamanlar bu dünyada yaşamış olanların çocukları da kalmayacak. Bunun için neden yas tutalım?

Kabileleri insanlar yapar. İnsanlar gidince, kabileler de olmaz. Kızılderili de yok olur. Tıpkı denizin dalgaları gibi; insanlar gelir ve insanlar gider. Şimdi de sanki arkadaşımı gibi kendisiyle konuşabilen Tanrısıyla birlikte beyaz adam gelmiştir. Bildiğim bir şey var ki, belki beyaz adam da bir gün bunu keşfedecektir. Siz nasıl şimdi bizim toprağımıza sahip çıkmak istiyorsanız ve sonunda sahip olduğunuza inanacaksanız, aynı şekilde Tanrınıza da sahip olduğunuza inanıyorsunuz. Ama hiçbir zaman olamayacaksınız! Eğer Tanrı sizin anlattığınız gibi gerçek Tanrı ise, sevecenliği yalnız beyaz adama olamaz.

Beyazlar da bir gün diğerleri gibi geçip gideceklerdir. Tıpkı denizin dalgaları gibi. Yatağına pislik yığmaya devam eden, bir gece kendi pisliğinde boğulacaktır.

Son, bize bir sırdır Sizin getirdiğiniz gibi bir sonu biz anlayamıyoruz. Dipdiri tepelerin konuşan tellerle lekelendiğini, ormanın gizli köşelerini neden pek çok beyaz adamın kokusunun doldurduğunu, vahşi atların neden tutsak edildiğini, bufalaların neden katledildiğini biz anlamıyoruz. Böyle bir son bize bir şey anlatmıyor. Çalılıklar nereye gitmiş? Kartal nereye kaybolmuş? Hızlı koşan bir ata ve av avlamaya neden veda etmek gerekmiş? Bütün bunlar ne demektir? Yaşamın sonu. Ve herhalde yeniden yaşamaya çalışmanın başlangıcı...

Toprağımızı alma önerinizi düşüneceğiz. Kabul edersek, bu belki de bize vaat ettiğiniz bölge için olacaktır. Orada belki de kalan günlerimizi gönlümüzce yaşayabiliriz. Bu dünyada, son Kızılderili de yok olduğu zaman, yalnızca çayırlar üzerinde bulut gibi hareket eden bir anı kalacaktır. Bu kıyıları, bu ormanları halkımın ruhunu koruyacaktır. Çünkü onlar bu dünyayı yeni doğan bir çocuk anasının yürek atışını nasıl severse, öyle severler... Öyle ise, toprağımızı alırsanız, onu bizim sevdiğimiz gibi seviniz. Onunla bizim ilgilendiğimiz gibi ilgileniniz. Anılarını da aynen saklayınız.

Onu çocuklarınız için; bütün gücünüzle, bütün aklınızla ve bütün kalbinizle koruyunuz ve seviniz. Göreceksiniz... Bütün bunlardan sonra, kardeş de olabiliriz". Duwarmish Kızılderililerinin Reisi. Reis Seattle

EK.2. Birleşmiş Milletler Çevre Ve Ekosistem Kavramları

‘‘Canlı varlıkların yaşam ortamları ve birbirleri ile olan diyalektik ilişkilerini inceleyen ‘‘ekoloji bilimi’’ ilk kez 1866 yılında Alman Biyologu Ernst Haeckel tarafından gerçekleştirilen ve geliştirilen bilimsel araştırmalar ve çalışmalar sonucunda bağımsız bir bilim alanı olarak görülmeye başlanmıştır.

Ekoloji sözcüğünün ise, Haeckel’in araştırmaları sırasında ortaya çıktığı bilinmektedir. Haeckel, uygarlık tarihinde önemli yeri olan Eski Yunan coğrafyasını araştırırken, antik dönemde Eski Yunancada kullanılan kavram ve kelimelerden hareketle, ‘‘ekoloji’’ kavramı üzerinde yoğunlaşmıştır. Buna göre, Eski Yunancada yaşanan yer/yurt anlamına gelen ‘‘oikos’’ ile, bilim, söylem veya söz söyleme sanatı anlamına gelen ‘‘logia’’ sözcüklerinin bir arada kullanımından ‘‘ekoloji’’ sözcüğünü türetmiştir. Bu bağlamda, ekoloji kavramı, yaşam ortamlarının bilimi, ya da canlıların yaşadıkları yerin söylemi ve bilimi olarak tanımlanabilir. Çevre ve ekoloji kavramları, yıllar içinde yeni bir bilim alanının ortaya çıkmasına, ‘‘çevrebilim’’ olgusunun gelişmesine de öncülük etmişlerdir’.

‘‘Ekoloji, canlıların ve çeşitli tür ve organizmaların buldukları ekosistemdeki yaşam döngülerini ve birbirleri ile ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır’’ Çevre politikaları- Anadolu Üniversitesi ‘‘Enerji, inşaat gibi sektörlerde kalkınma adı altında ciddi iş ve eylemler yapılmaktadır. Bu eylemlerin herhangi bir ilkeye dayandırılmadan yapıldığında sonuçlarının çevre, ekoloji ve insanlık için ne denli kötü sonuçlar doğurmaktadır.

Bu sorun kuşkusuz küresel bir sorun olarak Dünyamızın geleceğini tehdit ediyor. Küresel bir sorun olarak ilk defa 1972 Stockholm-İnsan ve Çevre Konferansında kalkınma ve gelişme ile çevre koruma kavramları birlikte ele alındı ve dünyanın geleceği bu açıdan tartışılmaya başlandı. Konferansın en önemli amacı ve hedefi; her ülkenin çevreye karşı sorumluluğunu kabul etmesinin, insanın yeryüzündeki varlığını sürdürebilmesinin esas koşulu olduğu noktasında birleşilmesidir.

Konferanstan sonra 1972 yılında UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü) kurulmuştur. Genel olarak, insanların sağlıklı ve dengeli bir hava, su ve topraktan oluşan bir ‘‘çevrede yaşama hakkı’’, sonradan Avrupa Konseyi, AGİT ve Avrupa Birliği temel metinlerine ve doğa koruma sözleşmelerine girmeye başlamıştır.’’

EK.3. Uluslararası Çevre Sözleşmeleri

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 90. Maddesi uyarınca usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Mevzuatımızın bir parçasıdır ve bu sözleşmelerle getirilen ilkelere herkes riayet etmelidir.

1971 Ramsar: Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanları Hakkında Sözleşme.

1972 Paris: Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi. 1972 – Stockholm: Birleşmiş Milletler(BM) İnsan ve Çevre Konferansı Bildirgesi.

1973 Washington (CITES): Nesli Tehlikede Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme.

1976 Barselona: Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi.

1979 Bern: Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi.

1985 Granada: Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi.

1989 Basel: Tehlikeli Atıkların Sınırlar Ötesi Taşınımının Ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Sözleşme.

1992 Valetta: Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi.

1992 Rio: Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi.

1992 Rio: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

1992 Rio: BM Ormancılık Prensipleri.

1994 Paris: Özellikle Afrika'da Ciddi Kuraklık ve/veya Çölleşmeyle Mücadele için Birleşmiş Milletler Sözleşmesi.

1997 Kyoto: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne Yönelik - Kyoto Protokolü.

1998 Aarhus: Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Karar Vermede Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi.

2000 Floransa: Avrupa Peyzaj Sözleşmesi.

2009 Cartagena: Biyogüvenlik Protokolü .

2012 – Rio: Rio+ 20 BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı.

EK.4.Ulusal Çevre Mevzuatı.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı

Madde 17- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

Madde 56- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

İdarenin Bütünlüğü Ve Kamu Tüzelkişiliği

Madde 123- İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.

İl Özel İdaresi Kanunu

Kanun No: 5302, Yayın: 4.3.2005 tarih ve 25745 sayılı RG.

İl Özel İdaresi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Kanun No:5391, Yayın: 13.7.2005 tarih ve 25874 sayılı RG.

İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları.

Madde 6 - İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) Sağlık, Gençlik ve spor, tarım, sanayi ve ticaret; (Ek ibare: 01.07.2006 - 5538 S.K.26.a.mad) Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,

b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, Yapmakla görevli ve yetkilidir.

(Ek fıkra 03.07.2005-5393 S.K.85.mad). İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, il özel idaresinin malî durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir.

İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşük ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Hizmetlerin diğ er mahallî idareler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon o ilin valisi tarafından sağlanır.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır.

Çevre Koruma Ve Kullanım Esaslarını Düzenleyen Kanunlar,

Çevre Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Kabahatler Kanunu, Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu, İmar Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Orman Kanunu, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Organik Tarım Kanunu, Sular Hakkında Kanun, Kıyı Kanunu Boğaziçi Kanunu, Maden Kanunu, Kara Avcılığı Kanunu Hayvanları Koruma Kanunu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

Çevre Kanunu: Kanun No: 2872, Yayın: 11.8.1983 tarih ve 18132 sayılı RG. (Çevre Kanunu, 8.6.1984 tarih ve 222 sayılı Kanun, 3.3.1988 tarih ve 3416 sayılı Kanun, 13.3.1990 tarih ve 409 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 9.8.1991 tarih ve 443 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birçok kez değişikliğ e uğramıştır).

Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; Kanun No: 5491, Kabul Tarihi: 26.4.2006, Yayın: 13.5.2006 tarih ve 26167 sayılı RG.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; Kanun No: KHK 644, Kabul Tarihi: 29.06.2011, Yayın: 4.07.2011 tarih ve 27984 (Mükerrer) sayılı RG.

Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; Kanun No: KHK 645, Kabul Tarihi: 29.06.2011, Yayın: 4.07.2011 tarih ve 27984 (Mükerrer) sayılı RG.

Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun; Kanun No: 4856, Yayın: 8.5.2003 tarih ve 25102 sayılı RG

Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; Kanun No: KHK 443, Kabul Tarihi: 9.08.1991, Yayın: 21.8.1991 tarih ve 20967 sayılı RG.

Türkiye Su Enstitüsünün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; Kanun No: KHK/658, Kabul Tarihi: 10.10.2011, Yayın: 2.11.2011 tarih ve 28103 sayılı RG.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu; Kanun No: 5216, Yayın: 23.7.2004 tarih ve 25531 sayılı RG.

Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; Kanun No: 5390, Yayın: 13.7.2005 tarih ve 25874 sayılı RG.

Belediye Kanunu; Kanun No: 5393, Yayın: 13.7.2005 tarih ve 25874 sayılı RG.

İl İdaresi Kanunu; Kanun No: 5442, Yayın: 18.6.1949 tarih ve 7236 sayılı RG.

Belediye Gelirleri Kanunu; Kanun No: 2464, Yayın: 29.5.1981 tarih ve 17354 sayılı RG.

Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun; Kanun No: 2380, Yayın: 5.2.1981 tarih ve 17242 sayılı RG.

Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu; Kanun No: 5018,Yayın: 24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı RG.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; Kanun No: 5436,Yayın: 24.12 2005 tarih ve 26033 sayılı RG.

Kamu İhale Kanunu; Kanun No: 4734,Yayın: 22.1.2002 tarih ve 24648 sayılı RG.

Köy Kanunu; Kanun No: 442,Yayın: 7.4.1924 tarih ve 68 sayılı RG.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; Kanun No: 5286,Yayın: 28.1.2005 tarih ve 25710 sayılı RG.

Mahalli İdare Birlikleri Kanunu; Kanun No: 5355.Yayın: 11.6.2005 tarih ve 25842 sayılı RG.

Mahalli İdare Birlikleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; Kanun No. 5445,Yayın: 4.1.2006 tarih ve 26043 sayılı RG.

İmar Kanunu; Kanun No: 3194,Yayın: 9.5.1985 tarih ve 18749 sayılı RG.; Değişik: Kanun No: 3542, Yayın: 4.5.1989 tarih ve 20158 sayılı RG.

Mera Kanunu; Kanun No: 4342,Yayın: 28.2.1998 tarih ve 23272 sayılı RG.

Mera Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; Kanun No: 5178,Yayın: 8.6.2004 tarih ve 25486 sayılı RG.

Mera Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; Kanun No: 5334,Yayın: 3.5.2005 tarih ve 25804 sayılı RG.

Orman Kanunu; Kanun No: 6831,Yayın: 8.9.1956 tarih ve 9402 sayılı RG; Değişik 1: Kanun No: 2896, Yayın: 27.9.1983 tarih ve 18174 sayılı RG; Değişik 2: Kanun No: 3302, Yayın: 5.6.1986 tarih ve 19139 sayılı RG; Değişik 3: Kanun No: 3373, Yayın: 28.5.1987 tarih ve 19473 sayılı RG.

Orman Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; Kanun No: 4570,Yayın: 30.5.2000 tarih ve 24064 sayılı RG.; Kanun No: 4569,Yayın: 30.5.2000 tarih ve 24064 sayılı RG.

Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu; Kanun No: 4122,Yayın: 26.7.1995 Tarih ve 22355 sayılı RG.

Milli Parklar Kanunu; Kanun No: 2873,Yayın: 11.8.1983 tarih ve 18132 sayılı RG.

Su Ürünleri Kanunu; Kanun No: 1380,Yayın: 4.4.1971 tarih ve 13799 sayılı RG.; Kanun No: 3288,Yayın: 28.5.1986 tarih ve 19120 sayılı RG.; Kanun No: 4950,Yayın: 29.7.2003 tarih ve 25183 sayılı RG.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun; Kanun No: 3254,Yayın: 14.1.1986 tarih ve 18988 sayılı RG.

Organik Tarım Kanunu; Kanun No: 5262,Yayın: 1.12.2004 tarih ve 25659 sayılı RG.

Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu; Kanun No: 5403,Yayın: 19.7.2005 tarih ve 25880 sayılı RG.

Tarım Kanunu; Kanun No: 5488,Yayın: 25.4.2006 tarih ve 26149 sayılı RG.

Maden Kanunu; Kanun No: 3213,Yayın: 15.6.1985 tarih ve 18785 sayılı RG.; Kanun No: 5177,Yayın: 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı RG.

Sular Hakkında Kanun: Kanun No: 831, Yayın: 1926

Yeraltı Suları Hakkında Kanun; Kanun No: 167, Yayın: 23.12.1960 tarih ve 10688 sayılı RG.

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu; Kanun No: 1593, Yayın: 6.5.1930 tarih ve 1489 sayılı RG

Munzur Havzası Çevre Sorununda Merkezi Yönetim Birimleri.

İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü,

İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği

Merkez Köylere Hizmet Götürme Birliği,

İl Jandarma Komutanlığı,

İl Emniyet Müdürlüğü,

Kalkınma Bakanlığı

SODES (Sosyal Destek)

Avupa Birliği Proje Ofisi,

AB Daimi Temas Noktası,

Göç İdaresi İl Müdürlüğü,

İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü,

Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü,

KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı),

Organize Sanayi Bölgesi

Cumhuriyet Başsavcılığı,

Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü

Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü,

Fırat AKSA İl Müdürlüğü,

Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü,

Kredi Yurtlar Kurumu

Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü,

Ticaret İl Müdürlüğü

GAP (Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı)

TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı)

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,

İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Milli Eğitim Disiplin Kurulu Başkanlığı,

Askerlik Şubesi Başkanlığı

İl Sağlık Müdürlüğü,

Halk Sağlığı M¼d¼rl¼ę¼
Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği,
112 Acil ağrı Merkezi M¼d¼rl¼ę¼,
Posta İşletme Bařm¼d¼rl¼ę¼,
T¼rk Telekom Bařm¼d¼rl¼ę¼
T.C Karayolları 86.şube şefliği,
Tunceli Üniversitesi (T¼)
İl N¼fus ve Vatandaşlık M¼d¼rl¼ę¼,
İl Dernekler M¼d¼rl¼ę¼
İl Yazı İşleri M¼d¼rl¼ę¼,
İl Basın ve Halkla İlişkiler M¼d¼rl¼ę¼
İl Mahalli İdareler M¼d¼rl¼ę¼,
İl İdare Kurulu M¼d¼rl¼ę¼
İl Disiplin Kurulu Başkanlığı,
İdare Kurulu Başkanlığı
İl Planlama ve Koordinasyon M¼d¼rl¼ę¼,
İdare Hizmetler şube M¼d¼rl¼ę¼,
Bilgi İşlem şube M¼d¼rl¼ę¼,
Hukuk İşleri şube M¼d¼rl¼ę¼
İnsan Hakları İl Kurulu Başkanlığı,
5233 sayılı Ter¼rle M¼cadeleden Doğan Zararların Karşılanması Komisyon
Başkanlığı,
Aile ve Sosyal Politikalar İl M¼d¼rl¼ę¼,
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Bşk.
İl Defterdarlığı,
evre ve şehircilik İl M¼d¼rl¼ę¼,
Kadastro M¼d¼rl¼ę¼
Tapu Sicil M¼d¼rl¼ę¼,
Fırat Kalkınma Ajansı Tunceli Temsilciliği
Orman İşletme M¼d¼rl¼ę¼,
Meteoroloji M¼d¼rl¼ę¼
D.S.İ. 93 şube M¼d¼rl¼ę¼,
Orman ve Su İşleri Tunceli şube M¼d¼rl¼ę¼
Doğa Koruma ve Milli Parklar şube M¼d¼rl¼ę¼
Munzur Havzası

Çevre sorununda Yerinden Yönetim Birimleri

İdare Kurulu Müdürlüğü,

İl Mahalli İdareler Müdürlüğü,

İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü,

İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü

a)Sivil Savunma Yönetim Hizmetleri, b) Planlama, Zarar Azaltma Ve İyileştirme Şubesi, c) Deprem ve Müdahale Şubesi,

İl Belediye Başkanlığı

Kaymakamlık

İlçe Mal Müdürlüğü,

İlçe Belediye Başkanlığı,

Tapu Sicil Müdürlüğü

İlçe Sağlık Grup Başkanlığı,

İlçe Tarım Müdür, Köye Hizmet Götürme Birliği.

İlçe Özel İdaresi

Ovacık İlçesindeki köy sayısı 62 olup, 2 mahalle bulunmaktadır. Köy Muhtarı sayısı 38'dir. 24 köy boş bulunmaktadır.

Sağlık, Tarım, Sanayi ve Ticaret; İlin çevre düzeni planı, Bayındırlık ve İskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; İlk ve ortaöğretim kurumlarının arsa temini binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il içinde,

İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, Yapmakla görevli ve yetkilidir.

İlçe dâhilindeki Gayrisihhi müesseseler, (Kum-çakıl ocakları ile Madencilik faaliyetleri), Köy yerleşim yerleri tesisi, Adres kayıt işlemleri bu işlemlere bağlı olarak Yapı Ruhsatları, Yapı kullanım ruhsatları ile ilgili işlemleri İl Özel İdaresi adına, Sıhhi müesseseler, İçkili yerler ("İçkili yer" kararını İl Genel Meclisi verecektir), Umuma Açık eğlence ve işyerlerinin denetim ve ruhsat işlerini Kaymakamlığa bağlı olarak yürütmek gibi ve benzeri faaliyetleri yürütmektedir.

EK.5. Munzur Havzasında Deprem Riski

Munzur Havzasında siyanürle altın madeni arama ve ayrıştırma ocaklarında deprem riski. Maden İşleri Genel Müdürlüğü (Migem) verilerine göre; Munzur havzasında Deprem riski, Bu bölge Kuzey Anadolu Fayı (KAF) ile Doğu Anadolu Faylarının (DAF) Karlıova'daki birleşme noktası batısında, Erzincan-Karlıova-Elazığ üçgeni olarak adlandırılan ve aktif fayların yoğun olarak bulunduğu bir alanda yer almaktadır. 1905 yılında yaşanan 6.8 büyüklüğündeki Malatya depreminden bu yana, Elazığ ve Erzincan gibi çevre illerde yaşanan orta ve büyük ölçekli depremlerden de Tunceli İli ve İlçeleri önemli oranda etkilenmiş ağır ve orta dereceli hasarlar meydana gelmiştir. 1992 Pülümür ve 2010 Karakoçan depremlerinde ciddi boyutta can ve mal kaybının yaşanmasına neden olmuştur.

“Tunceli İli ve Civarının Deprem Tehlikesi, Bu bölge Kuzey Anadolu Fayı ile Doğu Anadolu Faylarının Karlıova'daki birleşme noktası batısında, Erzincan-Karlıova-Elazığ üçgeni olarak adlandırılan ve aktif fayların yoğun olarak bulunduğu bir alanda yer almaktadır. Tanımlanan bu alan içerisinde Kuzey Anadolu Fayının Yedisu segmenti ile Doğu Anadolu Fayının Bingöl-Karlıova segmenti, Ovacık Fayı, Bingöl-Karakoçan fay zonu, Sancak-Uzunpınar fay zonu en önemli aktif faylar niteliğindedir.

Bu ana fayların dışında bölgede uzunlukları 10-25 km arasında değişen çok sayıda aktif fay bulunmaktadır.

Belirtilen bu faylardan Kuzey Anadolu ve Doğu Anadolu Fayları üzerinde tarihsel dönemlerde magnitudü 7'den büyük yıkıcı depremler olmuştur. Kuzey Anadolu Fayı üzerinde bölgede meydana gelen en son 6.depremler 1939 Erzincan (M7.9), 1966 Varto (M 6.9) ve 1992 Erzincan. depremleridir. Doğu Anadolu Fayı üzerinde ise 1971 Bingöl (M 6.8) depremi meydana gelmiştir. Bunların dışında bu üçgen içerisinde Kiği yöresinde yer alan faylar üzerinde son yüzyılda orta büyüklükte depremlerin meydana geldiği bilinmektedir.

Son depreme ilişkin aletsel veriler, depremin, tanımladığımız bu üçgen içerisinde Ovacık fayı ile Kuzey Anadolu Fayının Kazan-Tanyeri bölümü arasında kalan bir bölgede gerçekleştiğini göstermektedir. Deprem merkezine yakın bölgede iki aktif fay sistemi bulunmaktadır (Şekil 2). Bunlardan, Pülümür kuzeyinde, Kuzey Anadolu Fayının uzanımına paralel olarak KB-GD doğrultusunda yaklaşık 20 km uzunluğundaki Dağyolu Fayı sağ yönlü doğrultu atımlıdır. Pülümür batısına rastlayan Heltepe Fayı ise 25 km uzunluğunda olup KD-GB doğrultusunda uzanmaktadır. Dağyolu Fayı'nın aktivitesine ilişkin jeolojik ve jeomorfolojik veriler belirgindir. Heltepe Fayı ise Avcı dağları (3345 m) yükselimini doğudan sınırlandıran çizgisel bir uzanım sunmaktadır. Buzul aşındırması nedeniyle fayın aktivitesine ilişkin morfolojik bulgular net olarak izlenememektedir. Fayın kuzey bloğu morfolojik olarak yukarıdadır. Sol yönlü doğrultu atımlı Ovacık Fayı'na paralel uzanması nedeniyle Heltepe Fayı'nın normal bileşenli sol yönlü doğrultu atımlı olduğu düşünülmektedir.

Depremin dış merkez üssü ve artçı şoklar Heltepe Fayı yakın çevresine rastlamakta olup, hasar dağılımı hakkında henüz yeterli bilgi mevcut değildir. Dolayısıyla, Heltepe Fayı'nın uzanımı ile hasar dağılımı arasında şimdilik bir deneştirme yapılamamaktadır. Ancak, ana şok ve artçı şokların dağılımı göz önüne alındığında 23 Ocak Pülümür depreminin Heltepe Fayı'ndan kaynaklanmış olması muhtemeldir.” ‘Elazığ’ı tehdit edecek diğer bir fay; Malatya Fayı ve Ovacık Fayı. Ovacık Fayı 75-80 kilometre mesafededir. Nazımiye Fayı var.

EK.6. Tunceli Üniversitesi Munzur Vadisi'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne Alınması İçin Hazırladığı Rapor. 21.02.2015 Tarihli Radikal Gazetesinin İdris Emen; idris.emen@radikal.com.tr Arşivi

Tunceli Üniversitesi Munzur Vadisi'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınması için bir rapor hazırladı. Munzur Vadisi'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınması için gerekli kriterlere sahip olduğu belirtilen raporda Munzur Vadisi'nin doğal yaşamı hakkında bilgiler yer alıyor. Raporda Munzur Vadisi ile ilgili tespitler şöyle: Yaşayan veya yok olan bir kültür geleneğinin veya uygarlığın istisnai, ender rastlanan bir temsilcisi olması: "Çok eski inanç merkezlerine dair kalıntılar vadi boyunca korunmuş olup, vadinin Tunceli tarafına yakın Ana Fatma gözeleri kutsal mekân olarak tüm yöre halkı tarafından günümüzde de yoğun olarak kullanılmaktadır. Munzur Vadisi içinde bulunan Halvori gözeleri de bu inanç merkezlerinden biridir." Özellikle geri dönülmez bir değişimin etkisi altında hassaslaşmış olan çevre ile insan etkileşiminin veya bir kültürün/ kültürlerin temsilcisi olan, geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olması: "Dersim'e ilk yerleşenlerce de kullanıldığı bilinen Oyma Odalar, Mağara, Sunak ve Delikli Taş'ların Munzur Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde bulunması, birinci derece arkeolojik SİT alanı olan Efkar Tepesi Ören Yeri ile Şahverdi Arkeolojik SİT Alanı Munzur Vadisi içinde bulunmakta." Kara, tatlı su, kıyı ve deniz ekosistemleri; hayvan ve bitki topluluklarının evrim ve gelişiminde devam eden önemli ekolojik ve biyolojik süreçleri sunan istisnai örnekleri sunması: "Munzur Vadisi'nin doruklar bölgesinde 2 bin-3 bin metrelik zirvelerde, buzun yataklarının erimesiyle ve çöküntü alanlarının suyla dolması sonucunda oluşmuş küçük buzul ve krater gölleri bulunmakta. Bu göller Karagöl, Şer, Dilincik ve Mercan Gölleri adlarıyla bilinir. 21'i yöreye özgü endemik türler olmak Munzur Vadisi'nde 1283 bitki türü bulunmaktadır. Munzur Vadisi'nde Ayı, kurt, vaşak, porsuk, tilki, su samuru, tavşan, sincap, çengel boynuzlu dağ keçisi, keklik, ur keklik, alabalık gibi canlıların bulunmakta." Bilim veya koruma açısından istisnai evrensel değere sahip tehlike altındaki türleri içeren yerler de dâhil, biyolojik çeşitliğin yerinde korunması için en önemli ve dikkat çeken doğal habitatları içermesi: "Munzur Vadisi'nde huş, meşe, karaardıç, kadranardıcı, ceviz ağacı, söğüt, kavak çınar, sakızlık, dışbudak, barut ağacı, sumak, perukağacı, asma, kartopu ve titrek kavak gibi ağaç türleri bulunmakta."

EK.7.Munzur Vadisi Milli Parkı, Ekosistemi.(Flora, Fauna)

Doğu Anadolu Bölgesi'nde Tunceli İli, Merkez, Ovacık İlçeleri ve Erzincan İli, Çağlayan beldesi sınırları içerisinde, yer alan "Munzur Vadisi Milli Parkı" Tunceli il merkezinin 6,5 km batısından başlayarak 47 km devam eden 42.674 hektarlık alan 21 Aralık 1971 tarihinde, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25. maddesine göre Milli Park ilan edilmiştir.

Bölgenin milli park olarak ilan edilmesinde etken olan veriler, başta akarsu kaynakları ve gözeler olmak üzere zengin doğal değerler; endemik bitki türleri ve yöreye özgü hayvan türleri ile zenginleşen bitki örtüsü ve yabanıl hayvan varlığıdır.

Keban Baraj Gölünün önemli kaynaklarından olan, Munzur suyu kaynağından başlamak üzere, yabani hayvanların yaşam alanı olan ve yüzlerce çeşit bitki örtüsüyle kaplı Munzur Vadisinde bütün heybetiyle akarak doğayla bütünleşip çevresine can katmaktadır.

Munzur Vadisi Milli Parkı florasında 1518 çeşitli bitki kayıtlı olup, bunlardan 43 çeşidi Munzur Dağlarına, 227 çeşidi Türkiye'ye özgü endemik türlerden oluşmaktadır. Doğal çevre yaban hayvanları için elverişli bir ortam sunmaktadır. Çengel boynuzlu keçi ve bezuvar isimli iki tür dağ keçisi ile av kuşlarından ur kekligi gibi yaban hayvanları bu yöreye özgü ilginç ve nadir türlerdir.

Munzur vadisinde içerisinde bulunduğu Munzur Havzası sahip olduğu irili ufaklı dağlar ve tepelikler, buzul gölleri, yaz kış berrak akan akarsuları ve bu akarsu ve derelerin binlerce yılda oluşturdukları oyuntular, dik bir duvar gibi ortalama 1000 m. yüksekliğe varan uçurumlar, vadiyi ilginç görünüme sokmaktadır. Bu ilginç jeomorfolojik yapı dünyada benzeri az bulunan bir doğa peyzajı sunmaktadır. Bu yapı içerisinde oluşmuş çeşitli mağara ve diğer oluşumlar bölgede yaşayan birçok yaban hayvanlarının korunmasına ve üremesine uygun ortamlar olarak dikkati çekmektedir

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı kaynaklarına göre; "Munzur vadisi milli parkın da" Mercan hidroelektrik santrali (HES) inşaatına 1985 yılında başlanılmış 2003 yılında tamamlanmıştır. Uzunçayır Barajı ve HES İnşaatına 1994 yılında başlanılmış 2009 yılında tamamlanmıştır. Akyayık Barajı ve HES, Kaletepe Barajı ve HES, Bozkaya Barajı ve HES, Pülümür Barajı ve HES ve Konaktepe Barajı ve HES' le Proje kapsamında altı adet Baraj sekiz adet HES yapılacaktır.

Munzur havzasında tamamı endemik bitkilerle kaplı, Munzur suyunun doğduğu yer ve beslendiği derelerin(Havaçur Suyu, Kızılveren Deresi, Kale Deresi) buldukları sahalarda Altın işletme ruhsatları verilmiştir.

Tunceli valiliğinin kaynaklarına göre" Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Gerekli Değildir" Kararı verilerek;

"1-Tunceli İli, Ovacık İlçesi Cevzlidere Köyü Biçin Mezrası,2- Ovacık İlçesi Kara Yonca Köyü, 3-Merkez Geyik Suyu Bucağı Sin Mahallesi 4- Hozat İlçesi Kozluca Köyü mevki adreslerinde bakır, altın ve molibden(Kompleks Cevher) işletme ruhsatı verilmiştir."

"Munzur vadisi milli parkında" yapılan/yapılacak, Barajlar-Hidroelektrik Santralleri(HES) ile Siyanürle Altın madeni arama ve ayrıştırma-işletmeleri, Ekosistemi bozacak ve Munzur suyunu kurutacaktır.

‘Milli Parklar; Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletler arası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını ifade eder.

Milli park kavramı dünyada ilk kez Amerika’da 1870’ lerin başlarında ortaya çıkan doğa koruma fikri bu yıllardan itibaren koruma alanlarının sayısı ve alan olarak hızla artmasına neden olmuştur.1872 yılında ABD’de Yellowstone Milli Parkının ilan edilmesiyle başlayan Milli park çalışmaları bütün dünyada hızla yayılmıştır. Koruma alanları; milli ve milletler arası öneme sahip doğal ve kültürel kaynaklar ile biyolojik çeşitliliği bir servet olarak muhafaza edip gelecek kuşaklara taşımanın önemli bir aracı olması nedeniyle bütün dünyada kabul gören en etkili ve yaygın statülerdir.

Bugün dünyada 140’dan fazla koruma kategorisi bulunmaktadır. Bu kategorilerden en etkili ve bilimsel olanı milli parklardır. Dünya Koruma Birliği (IUCN)’nin verilerine göre dünya yüzeyinin %6,29’dan fazlası koruma alanı olarak ayrılmış olup bu konuda hassas olan ülkelerde bu oran yüzölçümlerinin % 10’ unu aşmaktadır. Türkiye’de ise korunan alanlarının ülkenin genel alanına oranı %1 civarındadır. Amerika’da % 11’12, Avusturya’da % 24, Danimarka’da % 32,Almanya’da % 26, İsrail’de % 15, Y.Zelanda’da % 23, İngiltere’de %21’dir.

Türkiye’de ilk milli park çalışması 1958’de Yozgat çamlığının milli park statüsüne alınmasıyla başlamıştır. Yurdumuzda bugün çeşitli özellikte ve büyüklükte 33 adet milli park vardır.

Doğu Anadolu’da bulunan Munzur vadisi milli parkı, 1971 yılında bakanlar kurulu kararıyla ilan edilmiş olup 42000 hektar büyüklüğü ile Türkiye’nin en büyük milli parkları arasındadır.

Munzur vadisini milli park yapan özellik ve kaynak değerlerinin genel özellikleri aşağıda değinildiği gibidir; Jeolojik ve hidrolojik yapısı: Munzur vadisi sahip olduğu irili ufaklı dağlar ve tepelikler, buzul gölleri, yaz kış berrak akan akarsuları ve bu akarsu ve derelerin binlerce yılda oluşturdukları oyuntular, dik bir duvar gibi ortalama 1000 m. yüksekliğe varan uçurumlar, vadiyi ilginç görünüme sokmaktadır.

Bu ilginç jeomorfolojik yapı dünyada benzeri az bulunan bir doğa peyzajı sunmaktadır. Bu yapı içerisinde oluşmuş çeşitli mağara ve diğer oluşumlar bölgede yaşayan birçok yaban hayvanlarının korunmasına ve üremesine uygun ortamlar olarak dikkati çekmektedir.

Doğal bitki çeşitliliği (Flora zenginliği): Munzur vadisi sahip olduğu zengin bitki çeşitliliği ile tüm dünyanın ilgisini çekmektedir. Milli Parkta, tepeler ve yamaçlar meşe ormanları ile kaplıdır. Vadi tabanında ise ceviz, kızılâğaç, dış budak, karaâğaç, çınar, kavak, söğüt, ve çalı türlerinden meydana gelen zengin bir bitki örtüsü görülür. Sarp ve dik yamaçlar ise çıplaktır.

Yaban Hayvanları (Fauna zenginliği): Munzur vadisi Türkiye’nin en zengin yabanıl hayatının bir arada yaşadığı yerlerdendir. Önemli yaban hayvanlarından bazıları; Memeliler; ayı, kurt, tilki, domuz, dağ keçisi, çengel boynuzlu dağ keçisi, su samuru, kirpi, sincap, sansar, kokarca, vaşak gibi hayvanlar önemli fertlerini oluşturmaktadır. Ayrıca kaya uyuru adlı bir kemirgen memeli Türkiye’ye endemiktir ve Munzur dağlarında yaşadığı bilinmektedir.

Sürüngenler: değişik renkte ve türlerde zehirli ve zehirsiz yılanlar, kertenkeleler, kaplumbağalar, yengeçler, akrep vb. Kuşla; önemli kuş türlerinden bazıları; ürkeklik, kınalı keklik, yabani güvercin, kaya güvercini, tahtalı, üveyik, kumru, bildircin,

tarakçın, ispinoz, arı kuşu karga çeşitleri, bülbül çeşitleri, yırtıcılardan; kartal, doğan, şahin, atmaca, kerkenez, akbaba, turna, leylek, bahri, sığırcık, balıkçılar, kazlar, ördekler, puhu, baykuşlardır.

Balıklar ve su hayvanları: Munzur vadisi içerisindeki göllerde ve derelerde birçok balık türü ve diğer canlılar yaşamaktadır. Balıkların en önemlileri; alabalık, sazan ve yayın balıklarıdır. Munzur Alası diye anılan alabalık türü Türkiye endemiği olup çok değerli bir alabalık türümüzdür. Eti kavuniçi renginde ve çok lezzetlidir. Munzur çayı, bu balık için bir yaşam alanı olması ve bu balığın gelecek kuşaklara aktarılması açısından buraların gen kaynak alanı olarak da korunmasını gerektirir. Ayrıca bu akarsularda yengeçler, su kaplumbağaları, kurbağalar, yılanlar, böcekler ve daha birçok mikro organizmalar yaşamaktadır.

Kültürel ve Mitolojik Değerler: Munzur vadisi içerisinde hidrolojik - jeolojik yapı ve biyolojik zenginliği yanı sıra yörede yaşayan halkın kültürü, inanışları mitolojik açıdan Munzur vadisi milli parkının önemli bir kaynak değeridir. Munzur dağı, Munzur çayı ve Munzur vadisi milli parkı adını aldığı Munzur Baba ve meşhur efsanesi, nesilden nesile günümüze ulaşmıştır. Kutsal Munzur Baba, saflığı, manevi kişiliğiyle halen yöredeki halkın üzerinde etkilidir. Dağlara, çaylara isim olmuş Munzur, bugün yöredeki çocuklara, işyerlerine ve çeşitli firmalara da isim olmaktadır. Yine yöredeki Düzgün baba ve diğer türbeler, su gözeleri halkın inanışları ve kültürü açısından önemlidir.

Munzur Suyu, Kolları ve Vadileri:

Munzur suyu Ovacık ilçesinin 10-15 km batısında Ziyaret Köyü yakınlarındaki gözelerden kaynağını alır. Kuzey Munzur Dağları'nın Ovacık-Zeranik Ovası'yla birleştiği noktada onlarca gözeden fışkıran sular az aşağıda birleşerek kocaman bir nehir halinde doğuya doğru akar, Halvori bölgesinde güneydoğuya kıvrılır, Tunceli il merkezinde Pülümür (Harçık) Irmağı'yla birleştikten sonra güneye yönelir Mazgirt ilçesinin batısından geçtikten sonra Keban Baraj Gölü'ne dökülür. 144 km uzunluğundaki Munzur Suyu, saniyede ortalama 87 metreküp su akıtmaktadır. En yüksek akım Nisan ayında 398 m³/sn'dir. En düşük akım ise Ekim ayında: 44 m³/sn'dir. Munzur'un, kolları Havaçor, Mamuşağı, Şamuşağı, Kodi, Kabuşağı, Aksu, Mercan Hürmek, Merho, Nanikuşağı, Haçılı, Torunoba, Kalan dereleri ile Aşirik, Dereova, Kutudere, Çukurdere ile beslenen Pülümür Suyu'dur. İlkbaharda karların erimesi ve yağmurların yağmasıyla sadece Nisan-Mayıs aylarında zaman zaman bulanık akan Munzur, yılın diğer aylarında çok berraktır. Geçtiği yerlere hayat verir.

Munzur Vadisi Milli Parkı:

Türkiye'nin ve dünyanın bu doğa harikası keşfedildikten uzun yıllar sonra 21 Aralık 1971 tarihinde 6831 sayılı kanun kapsamına alınarak Milli Park haline getirilmiştir. 42.000 hektarlık alanıyla Türkiye'nin en büyük milli parklarından. Merkezi Tunceli-Ovacık karayolunun 8. km'sinde olup yukarıya doğru yayılarak devam etmektedir. Milli Parklar yasasına göre: Tabii ve ekolojik denge, (tabii eko-sistem değeri) bozulamaz. Yaban hayatı tahrip edilemez. Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz, denmektedir. Munzur Vadisi, Milli Park olduktan sonra kurt, çakal, yaban domuzu, karga dışındaki tüm hayvanlar koruma altına alınmıştır. Üveyik, bildiricın, tahtalı, kokarca, sansar, tavşan ve keklik belirli zamanlarda avlanabilmektedir. Diğer hayvanların avlanması yasaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 22 kurumu tarafından ortaklaşa hazırlanan "Munzur Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli İnkişaf Planı'na göre "milli parklar her nevi ilmi araştırmalara müsait olmaları yönünden taşıdıkları değer yanında, sosyal, kültürel ve turistik hareketlere imkan vermeleri bakımından da önem taşımaktadır. Parkın kurulmasına bunlar esas teşkil etmektedir."

Aynı planda Munzur vadisi ile çevresinde yaşayan yaban hayvanlarının; ayı, kurt, vaşak, tilki, sansar (ağaç ve kaya sansarı), su samuru, porsuk, sincap (alacalı, kırmızı, siyah ve beyaz renkli), tavşan, yaban domuzu, yaban keçisi, çengel boynuzlu dağ keçisi, bezuvar keçisi, kartal, akbaba, doğan, şahin, atmaca, kerkenez, delice, çaylak, puhu, baykuş, ur keklığı, keklik, çil keklik, toy, mezeldek, turna, kaz, bildircin, çulluk, tahtalı ve kaya güvercinleri, balıkçılar (beyaz, gri ve alaca), leylek (nadiren siyah leyleğe de rastlanır) olduğu belirtilerek. "memeli hayvanlarla kuşlar bakımından çeşitlilik gösteren bu yöre, av ekonomisi bakımından önemle üzerinde durulması gereken bir saha niteliğini taşımaktadır" denilmektedir. Çengel boynuzlu ve bezuvar dağ keçilerinin, Avrupa'da da korunan istisnai türler olduğunu, ur keklığının ise dünyanın başka bir coğrafyasında hemen hemen bulunmadığını belirtilmektedir

Aynı planda; "Tunceli İli Ovacık İlçesi arasında bulunan Munzur Vadisi Milli Parkı'nın kuruluşu ile bölgeye sosyal ve ekonomik faydalar sağlayacağı nazarı itibara alınırsa tabiatın korunması ve değerlendirilmesinin, ilerisi için birçok imkanlar sağlayacağı şüphesizdir" tespiti yapılarak ve özellikle vadiyle dağlarda yaşayan çengel boynuzlu ve bezuvar keçisi ile ur keklığı, kırmızı benekli alabalığın önemine değinildikten sonra "milli parka bazı değerler kazandıracak enteresan göller ve kanyonlar da nazarı itibara alındığında milli park sahasını geniş tutacak zarureti kendiliğinden doğmuştur. Bu itibarla ziyaretçilere enteresan objeler göstermek gayesi hedef tutularak, Munzur Dağları da ele alınmıştır. Milli park olarak muhafaza ormanları sınırları ele alınmış ve Munzur Dağları ve Mercan Deresi nazarı itibara alınarak kuzeye doğru uzatılmış ve bu suretle sahanın bütünlüğü sağlanmış bulunmaktadır. ... Munzur gözeleri çevresini ihtiva edecek şekilde hudutlandırılmıştır.

Bu bölgenin bütün hususiyeti kış mevsimine isabet eden yağış nispetinin bölge içinde en yüksek olmasıdır. Bölge esas itibarıyla güzel tabiat parçaları ile dağlık bölgelerde av hayvanlarına ve kıymetli alabalığa rastlanması bakımından önem taşımaktadır. Vadide büyük kanyonları görmek mümkündür. 2000 metrenin yukarısında bulunan dağlık bölgeler, dağ gölleri, yaylalar ve soğuk sular sahaya ayrı bir özellik vermektedir. Munzur Vadisi Milli Park sahasına, Tunceli ilinin batı kısmında bulunan Ovacık ilçe merkezinden il merkezine kadar uzanan Munzur Vadisi esas teşkil eder. Bu bölgenin 23.364 hektarlık kısmı 1968 yılında muhafaza ormanı ve av rezerv sahası olarak ayrılmıştır. Milli park olarak muhafaza ormanları sınırları ele alınmış ve Munzur Dağları ve Mercan Dereleri nazarı itibara alınarak kuzeye doğru uzatılmış, bu suretle sahanın bütünlüğü sağlanmış bulunmaktadır. Böylelikle milli park sahası Tunceli il merkezinin 6,5 km batısından başlayarak 47 km devam eden Munzur vadisini ve buradan kuzeye doğru Munzur Dağlarını içine alacak bir şekilde ve tabii hudutlara dayandırılarak belirlenmiştir. Bu sınırlandırmada milli park sınırları içinde kalan Munzur Vadisi'ndeki fauna ve bilhassa alabalık popülasyonu ve Munzur Dağları üzerinde bulunan dağ gölleri, mıntıkanın vahşi tabiatı kaynak olarak kabul edilmiştir." denmektedir."

Ek.8. "Tunceli'de İki Yeni Kenger Türü Tespit Edildi" Doğan Haber Ajansı (DHA) Muhabiri Ferit Demir/Tunceli, 07.03.2014 Tarihli Haberi

Tunceli Üniversitesi, bölgede yaptığı çalışmada dünyada 2 yeni kenger türü tespit etti. Uluslararası alanda tescillenen kengerlerle birlikte dünyada 6 olan kenger türü 8'e yükseldi.

Tunceli Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Durmuş Boztuğ, Meslek Yüksekokulu Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr. Ebru Yüce ile birlikte düzenlediği basın toplantısında, Munzur Dağı civarı ile Tunceli'nin birçok bölgesinde 2 yeni kenger türü tespit edildiğini ve bunları uluslararası alanda tescil ettirdiklerini belirterek, dünyada var olan 6 kenger türünün 8'e çıktığını kaydetti. Tunceli Üniversitesi ile Avusturya'nın Viyana Doğa Tarihi Müzesi'nin işbirliğiyle yapılan çalışma sonunda bulunan kengerlerden birine 'Gundelia Dersim' diğerine ise 'Gundelia Munzuriensis' adı verildi.

Rektör Prof.Dr. Durmuş Boztuğ, 2 yeni kenger türünün dünyada sadece Tunceli yöresinde tespit edilmesi konusunun dünya çapında bir bilimsel çalışma olduğunu belirtti. Prof.Dr. Boztuğ, daha önce terör olaylarıyla anılan Tunceli'de barış ortamı ve çatışmaların durmasıyla bölgede birçok alanda bilimsel çalışmalara hız verildiğini ve çalışmaların daha da kolaylaştığını belirtti. Rektör Boztuğ, yeni tespit edilen 2 kenger türünün uluslararası yayın yapan Phytotaxa adlı dergide yayımlandığını belirterek, "Uluslararası alanda tescil edildi, tanıtıldı. Bu kengerlerden birine sadece Munzur Vadisi'nde bulunduğu için 'Gundelia Munzuriensis' yani 'Munzur Kengeri' ismi verildi. Diğerine ise Dersim yöresinde yaygın olduğu için 'Gundelia Dersim' 'Dersim Kengeri' ismi verildi. Böylece dünya gezegenimizde 6 olan kenger türü sayısına sadece Dersim yöresinde yaptığımız çalışmayla iki yeni tür ilave etmiş bulunuyoruz. Bu da ülkemizde insan haklarının, demokrasinin, özgürlüklerinin yükselmesi sonucu Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bu yeni kurulan üniversitelerimizin artık burada uluslararası işbirliği ile bilimsel araştırmalar yapması ve yapılan bu bilimsel araştırmalar sonucunda ortaya çıkan verileri tanıtması bakımında çok enteresan bir örnektir" dedi.

Tunceli Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr. Ebru Yüce de bölgede 3 yıldır çalışma yaptıklarını söyledi.

EK. 9. Fenolik Bileşikler

Gıda bileşeni olarak fenolik bileşikler; insan sağlığı açısından işlevleri, tat ve koku oluşumundaki etkileri, renk oluşumu ve değişimine katılmaları, antimikrobiyal ve antioksidatif etki göstermeleri, enzim inhibisyonuna neden olmaları, değişik gıdalarda saflık kontrol kriteri olmaları gibi birçok açıdan önem taşımaktadırlar.

EK.10.Munzur Havzasında; Barajlar Ve Hidroelektrik Santrallerin Çevresel Etkileri.

“Munzur Nehri üzerinde kurulan Uzunçayır Barajı’nın faaliyete geçmesi ile birlikte baraj gölüne verilen kirleticilerin (evsel sıvı atık, kentin düzensiz katı atık sahasından kaynaklanan sızıntı suyu, kayaçlardan yıkanan elementler vs.) oluşturduğu kirlilik nedeniyle, baraj gölü su kalite parametrelerinde olumsuzluklara yol açılabilmektedir.

Bununla birlikte baraj gölü etrafında yeni şehirleşme faaliyetleri başlamıştır.”
http://www.adyufbd.com/Makaleler/1464204225_Turgay%20Dere%205.pdf

“HES’lerin çevreye olan etkilerini sıraladığımızda; genel olarak su almayapıları (regülatörler) nehrin bütünlüğünü bozarak balıkların geçişlerini ve göç hareketlerini etkilemekte, açık kanal biçiminde yapılan su iletim hatları hayvan geçişlerini etkileyerek habitat bölünmesine yol açmakta, inşaat yapılan tüm alanlarda toprak yüzeyi sıyrıldığından arazide çok büyük tahribatlar oluşmakta ve erozyona maruz kalmakta, akım hızı ve debilerdeki değişime bağlı olarak tüm sucul yaşam tehdit altına girmektedir. Bunun yanı sıra tarımsal sulama sıkıntısına bağlı olarak tarımsal üretimde düşüşler yaşanmakta ve su tutulmasına bağlı olarak da mikro klima değişmektedir.

Ayrıca proje alanlarında yüksek miktarlarda ağaçların kesilmesine bağlı olarak orman kalitesinde düşüşler yaşanmakta, su miktarındaki değişimle ilişkili olarak taban suyu ve yer altı su seviyelerinde değişimler yaşanmakta bu da hem jeolojik yapıyı hem de ormanları etkilemektedir.”
sbedergisi.ankara.edu.tr

EK.11. Ergin Yıldızoğlu ergin.yildizoglu@gmail.com 06.02.2008 Tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde Yayınlanan, ‘Küreselleşme, Devlet Ve Emperyalizm’

İki haber: Madencilik sektörünün devlerinden BHP Billiton, rakibi Rio Tinto'yu 119 milyar dolara satın alarak Avustralya demir cevheri sektöründe tekel konumuna yükselmeye hazırlanırken bu sektörün en büyük müşterisi Çin, devlet şirketi Chinalco aracılığıyla BHP hisselerinin yüzde 12'sini ele geçirdi. BHP hisselerini, 14 milyar dolarla, yüzde 20 prim ödeyerek satın alan Chinalco'nun, Rio Tinto için de 120 milyar dolarlık karşı teklif hazırladığı söyleniyor. ABD bütçesi ilk kez 3 trilyon dolara, açığı da 2007'de 163 milyar dolardan, 2009'da 400 milyar dolara yükseliyor.

Neo liberalizmi gömme zamanı geldi

Bir kriz yönetim modeli olarak, 80'lerden bu yana uygulanan neoliberalizme göre devlet piyasalardan elini çekmeli, Keynesyen talep yönetimi gibi araçları terk ederek bütçe disiplini ve enflasyonla mücadele üzerinde odaklanmalı: Piyasalar kendi sorunlarını kendileri çözebilirler; müdahale kriz yaratır.

05 Mart 2012 Pazartesi günlü ‘Küreselleşme, Kriz ve ‘Jeo-ekonominin Dönüşü’ yazısı. Toprak kapma yarışında yeni dalga:

İkinci çalışma, (Opening Pandora's Box: The New Wave of Land Grabbing by the extractive Industries and Devastating Impact on Earth, Gaia Foundation, 2012, 56 sf) jeo-ekonominin yükselişinin öteki yüzünü sergiliyor.

Bu araştırma 2008 mali krizinden bu yana, maden çıkarma, katran kumları petrolü elde etme, toprak katmanları içindeki gazları çıkarma teknolojilerine yapılan yatırımları, spekülative sermaye hareketlerini; bu yatırımların dünyanın su kaynakları, ekolojik sistemi, insan toplulukları üzerindeki yıkıcı etkilerini sergiliyor. Çalışmanın örneklemediği gibi, içme suyu, tarımsal su kaynakları tüketiliyor, çevre zehirleniyor, topluluklar geleneksel topraklarından sürülüyor, direnenler çoğu zaman öldürülüyor. Alternatif enerji kaynaklarına, çevre dostu üretim tekniklerine yatırım yapılacağına, dev şirketler, devletler, bu zehirli teknolojilere yatırım yapmaya, daha önce kapalı olan doğal parkları ekosistemleri sermayenin hizmetine açmaya devam ediyorlar. Bu tür metallerin piyasalarına yatırılan fonların çapı on yıl önce yaklaşık 10 milyar dolarmış, bu fonlar 2012 yılında, 2011'e göre yüzde 50 artarak 450 milyar dolara yükselmiş.

Devletler bunları yaparken ulusal ve uluslararası alanda kaynaklara, topraklara erişimin önündeki engelleri ortadan kaldırma konusunda birbirleriyle yarışıyorlar.

Çalışma, bu alanda Avrupa Birliği'nin, Critical Materials for the EU başlıklı, maden çıkarma endüstrisiyle yakın ilişki içinde olan Avrupa parlamenterleri inisiyatifiyle hazırlanan bir rapora işaret ediyor. ABD Enerji Bakanlığı'nın da Critical Materials Strategy başlıklı benzer bir raporu varmış. Geçen ekim ayında, ABD'de iki partinin ilgili sanayilerle ilişkili temsilcilerinin katılımıyla, The Association of Rare Earth (RARE) başlıklı bir örgüt kurulmuş. Örgütün amacı, “rare earth” olarak adlandırılan, yeni teknolojiler için gerekli minerallere erişimi engelleyen, ülke içinde ve dışındaki etkenleri ortadan kaldırmak olarak tanımlanmış. ABD Senatosu'nda, Çin'in “rare earth” piyasalarındaki etkisini kırmayı amaçlayan bir grup oluşmuş. Almanya da, Almanya'nın 12 dev uluslararası şirketinin bu “rare earth” minerallerine ulaşmakta karşılaştıkları ve karşılaşılabilecekleri engelleri kaldırmaya yönelik bir örgüt kuruyormuş.

EK.12. Dünya Gazetesi. 29.05.2015 Tarihli Sayısı Hüseyin Gökçe'nin Ankara Kaynaklı Ekonomi Haberi. Anagold Madencilik AŞ, Erzincan'daki Altın Yatırımı İçin (Tevsi) 1 Milyar 337 Milyon Liralık Teşvik Belgesi İle İlk Sırada Yer Aldı.

2015 yılı Nisan ayında, Yatırım teşvik siteminin değiştiği 2012 yılı Haziran ayından bu yana büyük ölçekli yatırımlarda artış dikkat çekerken, nisan da 1 milyar liranın üzerinde iki yatırım teşvik belgesine bağlandı. Anagold Madencilik AŞ, Erzincan'da 1 milyar 337 milyon liralık tevsi yatırımıyla yıllık 10 ton dore altın üretimi gerçekleştirecek ve yatırım kapsamında 232 kişi istihdam edilecek. Nisan ayının en yüksek hacimli teşvik belgesi alan Anagold Madencilik, Avustralya tescilli Alacer Gol ile Çalık Holding iştiraklerinden Lidya Madencilik'in ortaklığıyla kurulan bir şirket olarak faaliyet gösteriyor.

Alacer ve Çalık Holding ortaklığıyla kuruldu; Lidya Madencilik; Türkiye'de metallerin aranmasından işlenmesine kadar tüm süreçlerde faaliyet gösteriyor. Çalık Holding'e bağlı Lidya Madencilik'in Alacer Gold ile ortak olduğu Anagold, Türk madencilik sektöründeki ilk büyük uluslararası işbirliği olarak nitelendiriliyor.

Türkiye'nin üç altın üreticisinden biri

Türkiye'nin 3 altın üreticisinden biri olan Anagold, 2013'teki üretimini yüzde 43 artırarak Türkiye altın üretiminin yüzde 27'sini gerçekleştirdi. Lidya Madencilik, yatırımcı rolünün yanı sıra operatörlüğünü yaptığı Polimetal Madencilik ile Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde arama faaliyetleri yürütüyor.

EK.13. Maden Tetkik Ve Arama Genel Müdürlüğünün (Mta) Yaptığı Sondaj Sebebiyle Suyu Kesilen Afrodit'in Kaplıcası Mahkeme Kararıyla Yeniden Açılıyor. 13 Ocak 2014 Pazartesi

Çanakkale'nin Ayvacık ilçesine bağlı Küçükkuşu beldesinin Küçükçetmi köyünde, yapılan sondajlar yüzünden suyu kesilen Afrodit kaplıcası mahkemelik oldu. Muhtarlık, açtığı davayı kazanınca, sondaj kuyularına beton döküldü. Şimdi şifalı olduğuna inanılan suyun yeniden kaplıcaya kadar ulaşp ulaşmayacağı merakla bekleniyor.

Yunan mitolojisinde güzellik tanrıçası olarak bilinen Afrodit'in yıkanıp güzelliğini koruduğuna inanılan Küçükçetmi köyündeki Afrodit kaplıcası yapılan sondajlar yüzünden kurumuştur. 2 yıl önce Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün (MTA) yaptığı sondaj sebebiyle suyu kesilen kaplıca, köy muhtarı Nail Türkşen tarafından mahkemeye taşınmıştı. Türkşen, davayı kazanınca, sondaj yerinde dereye akan sıcak su kanalına MTA yetkilileri eşliğinde beton döküldü.

Muhtar Nail Türkşen, "Sondaj yapılıp su akmaya başlayınca köyün kaplıcasının suyu kesildi, akamaz oldu. MTA hakkında açtığımız davayı kazandık. Bugün de sondaj deliğini betonla kapatıyoruz. Eksilen su seviyesi normal hale geldiğinde kaplıcanın suyunun tekrar akmasını ümit ediyoruz" dedi.

Ekosistemin bozulması: Maden cevherinin çıkarılması amacıyla gerçekleştirilen sıyırma işlemi sırasında tüm bitki örtüsünün tahrip edilmesi söz konusudur. Bu işlem alana özgü ekosistemin yok olmasına neden olmaktadır. Yöreye özgü endemik bitkilerin yok olması da bu sırada gerçekleşen olumsuzluklardan birisidir. Dünyada tür çeşitliliğinin korunarak ekolojik döngülerin desteklenmesinin öne çıkarıldığı bir dönemde, bunun tam tersi bir uygulamanın kabul edilemez olduğu açıktır. Ekosistemler insan sağlığını destekleyen doğal döngülerdir. Bu döngülerin yok edilmesi, araştırmalar sonucunda belirlenebilecek, önceden öngörülmesi zor, ancak benzer olaylardan hareketle öngörülerde bulunulabilen uzun erimli olumsuz sağlık etkilerine neden olmaktadır.

Su kirliliği: Madenlerin işletme sürecinde liç işlemi sonrasında atık baraj gölünde biriktirilen atıklardan, liç işleminin yapıldığı cevher yığınlarının bulunduğu alanlardan ve pasa yığınlarından (asit maden drenajı sonrasında) serbestleşen ağır metallerin yüzeysel ve yeraltı su kaynaklarına ulaşarak kirlenmeye neden olması söz konusudur. Bu suların içilmesi ve tarımsal alanlardaki sulama sonrasında beslenme zinciri aracılığıyla bitkilerin yapısına girmesi ve bu bitkilerin yenmesiyle maruziyet gerçekleşmesi, alınan kirlenici maddelerin miktarına ve alım süresinin uzunluğuna bağlı olarak da sağlık sorunları ortaya çıkması beklenir".

EK.14.'İş Yapınca Doğa Bozulur' Çiğdem Toker'in Cumhuriyet Gazetesi 02 Ağustos 2015 Pazar Günü Yayınlanan Köşe Yazısı

3. Havalimanı projesi, ihalesinden bu yana Kuzey Ormanlarına tahribatından başlayarak, bataklık zemin, kuş göç yolu, finansman garantisi, kot düşürülmesi, haksız kazanç başlıklarıyla şiddetlenen sert bir muhalefetin odağında. ÇED raporu, acele kamulaştırma davaları devam eder, tartışmalar sürerken, projeyi üstlenen Cengiz-Mapa-Limak-Kolin-Kalyon beşlisince kurulan İGA şirketi ise sahada 6 bin metrekarelik şantiye kurup 450 “beyaz yakalı” ekibiyle çalışmaya başladı bile. Projenin ekolojik, hukuki ve finans boyutlarını eleştiren yazılarımızın sayısı artınca; İGA’dan bize “kendilerini anlatmak” istedikleri ve sorularımızı yanıtlayacakları mesajı geldi.

Taksim’e yarım saat mesafede Kuzey Ormanları bitişiğindeki Tayakadın’a,146 ekskavatörün aynı anda kazı yaptığı proje alanındaki şantiyenin yolunu tuttuk.

3. Havalimanı ihalesine rakip firma TAV adına girmişken altı ay önce bu projeye transfer olan İGA CEO’su Yusuf Akçayoğlu sorularımızı yanıtladı:

Projenin, doğada, orman ve su kaynaklarında geri dönülemeyecek tahribat yaratacağı eleştirisinden başlayalım?

Bütün STK’lara saygılıyız. Ama kaç gelip bizimle konuşmak istedi? Bize “girdiler, talan ediyorlar, su kaynakları mahvediliyor” diyorlar. Sokaktaki vatandaş olsam ben de inanırım.

Pek çok araştırma raporu yayımlandı ama?

(Sahanın 1984’de çekilmiş fotoğrafını gösteriyor) Göllerden bahsediyorlar. Maden ocakları çalışmaya başlamadan, coğrafi yapıda bir tane bile doğru dürüst göl yok. Maden ocakları burayı terkettikten sonra 64 tane göl denen birikintiyi biz kuruttuk.

Peki balık zemin kurutulsa bile riskli değil mi?

Jeolojiyi çözdükten sonra, toprak hareketlerini küçültmek için master planda değişiklik yaptık. Eski planda kayma, kuzeye doğruydü. Güneye aldık; daha sağlam bölgeler. Terminalin yeri değişti. DHMİ onayladı. Şimdi hızlandık. Dolgu ve zemin iyileştirme metotları çözüldü. Dolgunun yapılacağı alan eski maden atıkları üzerinde. Biz önce çukurlardaki toprağın birazını atarak bazı yöntemlerle dolduralım diyorduk. Fakat baktık ki risk var, vazgeçtik. Komple çürüğü alıyoruz, söküyor, atıyor ve sıfırdan dolduruyoruz. Artık riski sıfıra indirdik. Terminal zaten kazıya oturuyor orada dolgu operasyonu yok. Sağlam zeminde çalışıyorsunuz.

Terkos gölü ile derelerin bağlantısını kesileceği?

Terkos saha dışında kalıyor. Yapıların Terkos’la bağı yok. Yeraltı suyuyla bağlantılı olduğu dere kaynağı ve bir tane gerçek göl yok. Zaten doğal göl olsa kurutamazsınız. Çünkü göl tabanıyla yeraltı suyu birleşiyor. “Deniz dolduruyorsunuz” dedikleri yer eski bir çukur. 6 pistin olduğu ciddi bir iş, 150 milyon kapasite için yatay bir coğrafya platformuna ihtiyacınız var ama İstanbul’da uygun bir yer de yok gerçekten.

İstanbul’un akciğerleri denilen ormanların zarar görmesi size ne düşündürüyor?

Dünyanın neresinde iş yaparsanız yapın, maalesef uygarlık ile doğanın çelişkisi var. Bunun önüne geçilemez. Mesele bunu minimuma çekmeye çalışmak. Çölde iş

yaptığımızda, kertenkeleleri kaktüsleri yok ediyorsunuz. Burada da başka yerleri ağaçlandırarak, başka işler yaparak telafi etmeniz gerekir. Şunu belirteyim: Burada orman diye bahsedilen ağaçlar meşe. kısa ve ince gövdeli. Kesin rakam çıkarmak çok kolay değil. Yanısıra, madenci arkadaşlar endüstriyel ormanlar yapmış. Burada sökülen her ağacın karşılığını dikme taahhüdümüz var zaten.

Ama Kuzey Ormanları bir tane. Başka yerlerde yapılacak dikim , buradaki kaybı nasıl karşılar?

Karşılar dersem yalan söylemiş olurum. Ama neler yaptığımızı anlatabilirim: 7650 hektarın, 2750 hektarı orman. 20 bin fidanı, saha dışındaki ağaçlandırma alanlarına bozmadan taşıdık zaten. Bir kısmını yok etmeden nakil yapacağız. bir kısmını mecburen proje sonrasında peyzaj anlamında. Bire beş taahhüdümüz var. Mecbur değiliz ama yapmak istiyoruz.

Kuş göç yolu değişmeyecek

Şundan emin olun. Dünyada kuşlarla ilgili bu kadar detaylı araştırma yapmış bir başka proje olmadı. Yanlış algıyı da düzeltelim. Kuş göç yollarını değiştirmek diye birşey yok. Biz kuşların, operasyonu etkilemeyecek şekilde yönetilmesinin peşindeyiz. Kuşlar her zaman olacak. Kuş haritasını çıkardık. Yılın belli aylarında kuş göçleri oluyor. şu anda o dönemlerin detaylı çalışmaları yapılıyor. Kuş göç yolu buraya has değil, Atatürk Havalimanı'nda da var. Burası oradan 10 kat güvenli olacak. Bir yıllık datayı topladık. 10 ornitolog çalışıyor. En gelişmiş radarları aldık. Uzmanlarımız ABD havalanlarını bir ay gezdi. Oradaki en gelişmiş sistemlerden yararlanma imkanı yakalıyoruz. Sonuçta, biz kendimizi kuş göç yoluna göre ayarlayacağız.

EK.15.Siyanürle Altın İşletmeciliğinin Çevresel Etkileri.

“Altın madenciliği ileri derecede çevresel riskleri barındıran bir işletme türüdür. Madencilik her alanıyla yüksek riskleri bünyesinde barındırmaktadır. Uygun koşullarda yapılmadığında ya da riskler iyi hesaplanmadığında bulunduğu çevrede birkaç kuşağı olumsuz etkileyebilecek sonuçlar doğurabilecektir.

Ekosistemin bozulması: Maden cevherinin çıkarılması amacıyla gerçekleştirilen sıyırma işlemi sırasında tüm bitki örtüsünün tahrip edilmesi söz konusudur. Bu işlem alana özgü ekosistemin yok olmasına neden olmaktadır. Yöreye özgü endemik bitkilerin yok olması da bu sırada gerçekleşen olumsuzluklardan birisidir. Dünyada tür çeşitliliğinin korunarak ekolojik döngülerin desteklenmesinin öne çıkarıldığı bir dönemde, bunun tam tersi bir uygulamanın kabul edilemez olduğu açıktır. Ekosistemler insan sağlığını destekleyen doğal döngülerdir. Bu döngülerin yok edilmesi, araştırmalar sonucunda belirlenebilecek, önceden öngörülmesi zor, ancak benzer olaylardan hareketle öngörülerde bulunulabilen uzun erimli olumsuz sağlık etkilerine neden olmaktadır.

Suyun Kalitesini, Madencilik uygulamalarında her türlü maden ocakları, petrol sondajları, cevher biriktirme bölgeleri ve bunlara bağlı sızıntılar kirleticidir, Siyanürün zehirleyici özelliği nedeniyle yeraltı ve yer üstü sularının zehirlenmesine neden olacaktır.

Su kirliliği: Madenlerin işletme sürecinde liç işlemi sonrasında atık baraj gölünde biriktirilen atıklardan, liç işleminin yapıldığı cevher yığınlarının bulunduğu alanlardan ve pasa yığınlarından (asit maden drenajı sonrasında) serbestleşen ağır metallerin yüzeysel ve yeraltı su kaynaklarına ulaşarak kirlenmeye neden olması söz konusudur. Bu suların içilmesi ve tarımsal alanlardaki sulama sonrasında beslenme zinciri aracılığıyla bitkilerin yapısına girmesi ve bu bitkilerin yenmesiyle maruziyet gerçekleşmesi, alınan kirletici maddelerin miktarına ve alım süresinin uzunluğuna bağlı olarak da sağlık sorunları ortaya çıkması beklenir”. cevreplatformu.org

EK.16.Munzur Havzası Çevre Sorununda Hukuksal Durum.

1998- Aarhus ÇEVRESEL KONULARDA BİLGİYE ERİŞİM, KARAR VERMEDE HALKIN KATILIMI VE YARGIYA BAŞVURU SÖZLEŞMESİ

Amaç:

Şimdiki ve gelecek nesillerdeki her bir insanın kendi sağlığı ve refahına uygun bir çevrede yaşama hakkının korunmasına katkıda bulunmak için, her bir Taraf, bu Sözleşme'nin hükümlerine uygun olarak, çevresel konularda bilgiye erişim, halkın karar alma süreçlerine katılımı ve yargıya başvurma hakkını garantiler.

(25 Haziran 1998) Bu Sözleşmenin Tarafları,

İnsan çevresi üzerine Stockholm Bildirgesi'nin 1. Prensibini hatırlatarak, Ayrıca, Çevre ve Kalkınma üzerine Rio Bildirgesi'nin 10. prensibini de hatırlatarak, Ek olarak, Dünya Doğa Şartı'na dair 28 Ekim 1982 tarih ve 37/7 sayılı BM Genel Kurulu kararı ile herkes için sağlıklı bir çevrenin garanti altına alınması hususundaki ihtiyaca dair; Aralık 1990 tarih ve 45/94 sayılı BM Genel Kurulu kararını hatırlatarak,

8 Aralık 1989 tarihinde Almanya'nın Frankfurt kentinde yapılan Dünya Sağlık Örgütü'nün Birinci Avrupa Çevre ve Sağlık Konferansı'nda kabul edilen Avrupa Çevre ve Sağlık Şartı'nı hatırlatarak, Çevre şartlarını korumak, muhafaza etmek, geliştirmek ve sürdürülebilir ve çevresel açıdan duyarlı bir kalkınma sağlamaya yönelik olan gereksinimi onaylayarak, Çevrenin yeterli bir şekilde korunmasının, insan refahı ve yaşam hakkı dahil olmak üzere temel insan haklarından yararlanılması açısından hayati olduğunu tanıyarak, Ayrıca, her bireyin, hem bireysel hem de diğer bireylerle ortak olarak sağlığı ve refahı ve görevleri açısından uygun olan bir çevre içerisinde yaşamaya, bugünkü ve gelecekteki nesillerin yararına çevreyi koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu da tanıyarak,

Bu hakkı teyit edebilmek ve bu görevi gözetebilmek üzere vatandaşların bilgiye erişime sahip olmaları, karar alma sürecine katılıma hak kazanmaları ve çevresel konularda yargıya başvuruda bulunmaya sahip olmaları gerektiğini düşünerek ve bu açıdan vatandaşların haklarını kullanmaları için yardıma ihtiyaç duyabileceklerini doğrulayarak,

Çevresel konularda bilgiye erişimin ve karar alma sürecine halk katılımının artmasının kararların kalite ve uygulanması şansını arttırdığı, çevresel konularda halkın bilinçlendirilmesine katkıda bulunduğunu, halka kaygılarını belirtmek üzere fırsat tanıdığını ve kamu otoritelerinin bu gibi kaygıları doğru bir şekilde göz önünde bulundurmalarını sağladığını tanıyarak, Bu şekilde karar alma sürecinde şeffaflığı arttırmayı ve çevresel kararlar için halk desteğini güçlendirmeyi amaçlayarak,

Hükümetin tüm düzeylerinde şeffaflığın tercih edilebilirliğini tanıyarak ve kanun yapıcı organları kararlarında bu Sözleşmenin prensiplerini uygulamaya davet ederek,

Ayrıca, çevresel konularda karar verme sürecine katılım prosedürleri hakkında halkın bilgilendirilme, bunlara serbest bir şekilde erişme ve bunları nasıl kullanacağını öğrenme gereksinimini de tanıyarak,

Ek olarak, sırasıyla vatandaşların, sivil toplum örgütlerinin ve özel sektörün çevre korumada oynayabilecekleri rollerin önemini tanıyarak,

Çevrenin ve sürdürülebilir kalkınmanın daha fazla anlaşılmasını sağlamak üzere, çevre eğitimini geliştirmeyi, çevre ve sürdürülebilir kalkınmaya etki eden kararlar hakkında halkın Yaygın olarak bilinçlendirilmesini ve katılımını teşvik etmeyi arzu ederek, Bu çerçevede, basın, elektronik ya da diğer iletişim şekillerinden yararlanmanın önemine dikkat çekerek, İdari karar alma süreci içerisinde çevresel konuları tam olarak entegre etmenin ve bunu müteakip kamu otoritelerinin doğru, kapsamlı ve güncel çevresel bilgiye sahip olmalarına dair gereksinimin önemini tanıyarak,

Kamu otoritelerinin çevresel bilgiyi kamu çıkarına muhafaza ettiğini teyit ederek, Meşru çıkarların korunması ve kanunun yürütülmesi için, etkin yargı mekanizmalarının, organizasyonlar dahil olmak üzere, kamuya açık olması gerektiğini düşünerek, Tüketicilerin çevresel seçenekler hakkında bilgilendirilebilmeleri için ürün bilgilerinin tüketicilere yeterli bir şekilde sağlanmasının önemine dikkat çekerek, Kamunun, genetik olarak değişikliğe uğramış organizmaların çevreye kasti olarak bırakılması hakkındaki kaygısını ve bu konuda karar alma sürecinde daha fazla şeffaflık ve daha fazla halk katılımı için olan gereksinimini tanıyarak, Bu Sözleşmenin uygulanmasının, Birleşmiş Milletler-Avrupa Ekonomik Komisyonu (AEK) bölgesinde demokrasiyi güçlendirmeye katkıda bulunacağı hakkında ikna olmuş olarak,

Bu açıdan AEK tarafından oynanan rolün bilincinde olarak ve 25 Ekim 1995 tarihinde Bulgaristan'ın Sofya kentinde yapılan "Avrupa İçin Çevre" konulu Üçüncü Bakanlar Konferansı'nda imza edilen Avrupa Ekonomik Komisyonu'nun, Çevresel Bilgiye Erişim, Çevresel Karar Verme Sürecine Halk Katılımı hakkındaki prensiplerini diğer şeylerin yanısıra hatırlatarak, 25 Şubat 1991 tarihinde Finlandiya'nın Espoo kentinde imzaya açılan "Sınır aşan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Sözleşmesi" ile her ikisi de 17 Mart 1992'de Helsinki'de imzaya açılan Sınai Kazaların Sınır Ötesi Etkileri konulu Sözleşme ve Sınır Ötesi suların ve Uluslararası Göllerin Kullanımı konulu Sözleşmede yer alan hükümleri akılda tutarak, Bu Sözleşmenin kabul edilmesinin "Avrupa İçin Çevre" sürecinin daha fazla güçlendirilmesine ve Haziran 1998'de Danimarka'nın Aarhus kentinde yapılacak Dördüncü Bakanlar Konferansının sonuçlarına katkıda bulunmuş olacağının bilincinde olarak, mutabık kalmışlardır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : İbrahim Söylemez
Doğum Yeri ve Tarihi : Tunceli-Ovacık. 30.12.1959

Eğitim Durumu

Lise : Tunceli Ovacık Lisesi.
Lisans : Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi,
İktisat Bölümü.

İş Deneyimi.

Çalıştığı Kurumlar : İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı (İBB):
Su Ürünleri Hali Müdürü.
Kamulaştırma Müdürü.
Marmara Belediyeler Birliği:
Eğitim ve İnsan Kaynakları Müdürlüğü.
Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu.
(KESK):
Tüm Belediye ve Yerel Yönt..Hiz. Emekçileri
Sendikası. (TÜM BEL-SEN)
İBB. Şube Başkanlığı, Genel Merkez
Yöneticiliği.
Sendika Yayın Organı Yazı İşleri Müdürü.
Tüketici Dernekleri Federasyonu.(TÜDEF)
Tüketiciyi Koruma Derneği (TukoDer).Yönetici.
Dersim Dernekleri Federasyonu.(DEDEF)Kurucu-
Yönetici
Tunceli Eğitim ve Sağlık Vakfı. Kurucu- Yönetici.
Anadolu Sigorta A.Ş. Acentesi,
Söylemezler Sigorta Ara. Hiz. Ltd. Ştl.
Yöneticilik.

İletişim Bilgileri

E-posta : soylemezibrahim@hotmail.com.
15.01.2016